C:\Users\Plazma\Desktop\306\Ctvrtek_Vaclav-Cipisek.PDB

PDB Name: Ctvrtek_Vaclav-Cipisek
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 8.5.2004
Modification Date: 8.5.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Václav Čtvrtek

Jak se Cipísek narodil

Jednou vyšla Manka z jeskyně a povídá:
"Rumcajsi, narodil se nám synek a budeme mu říkat Cipísek."
"To si musím na radost vystřelit z pistole!" křikl loupežník Rumcajs.
Nabil do pistole žalud a silně vystřelil, že to bylo slyšet z lesa Řáholce až do města Jičína.
"A teď se na našeho synka podívám."
Cipísek ležel v kolíbce z dlabaného borového polena, protože borovice je měkčí než dub a tolik netlačí. Pod hlavou má polštář z mechu a přikrytý je lopuchovým listem.
"Víš co, Manko, já mu udělám střevíčky," povídá Rumcajs.
Manka mu řekla, že nemá rozum.
"Vždyť Cipísek udělá první krůček nejdřív za rok."
"Ten kluk bude chodit už od neděle za týden," povídá na to pyšně Rumcajs.
"Jednou jedna ještěřička utíkala do věříčka," usmála se Manka a odešla hloub do lesa Řáholce poprosit lesní včely o vosk, aby bylo Cipíska čím natírat po koupeli.
Rumcajs se dal do šití střevíčků. Protože kdysi býval ševcem, ušil je snadno z mladé habrové kůry a na špičce ozdobil sojčím pírkem. Obul ty střevíčky Cipískovi, opatrně ho zas přikryl lopuchovým listem a šel odkrojit kousek kůry javorové a kousek bukové, aby bylo Cipískovi na kazajku a na kalhoty. Nic se mu nezdálo dost dobré, šel od stromu ke stromu, a když už byl hluboko v lese, zaslechne, jak Manka od jeskyně volá:
"Kdepak s tím Cipískem chodíš? Hned ho dej zpátky do kolíbky!"
Rumcajs se rozběhl k jeskyni a už cestou volal: "Já bych ho tam, Manko, rád vrátil, jenže já ho neodnesl!" Manka obrací v prázdné kolíbce lopuchový list a naříká: "Tak ho odnesl jestřáb. Nebo si pro něho přišla liška. Nebo ho popadl jezevec. Nebo ho ukradla vrána."
Rumcajs jen tiše sedí na pařezu a nabíjí pistol nejtvrdším žaludem, co našel v kapse. "Kdo ho vzal, ten ho taky vrátí."
Nabil pistol, shrnul si vousy z uší a poslouchá, jestli by Cipíska nezaslechl odněkud z lesa Řáholce. Napravo bzučí včely a chruní jezevec. Nalevo klapou jelení kopýtka a tlapou zaječí tlapky. Vzadu není slyšet nic, to tam tak tichoučce chodí lišky. Shora šelestí jestřábí a vraní křídla, ale tak bezstarostně, jako když vrána a jestřáb nemají nic na svědomí.
To všecko slyšel Rumcajs levým uchem. Pravým poslouchala jak někdo daleko za pasekou louská ořechy.
"Slyším, co slyším," povídá, "ale náš Cipísek to není." Pohladil Manku pěkně po tváři a lehkým loupežnickým krokem jde křížem krážem lesem Řáholcem, aby se po Cipískovi poohlídl. Očima jako jehly prohledává každé houští a tmavý kout. A zase nic. Jen za pasekou pořád někdo louská ořechy. Přešel po pasece do sousedního lesa, kde rostou červené borovice. A vtom mu shora sletí na klobouk ořechová skořápka. Ona tam v hnízdě na borovici sedí veverka s třemi veverčaty. A je tam s nimi Cipísek, louská ořechy a krmí starou i mláďata.
Rumcajs si dlaní přičísl obočí a namířil na veveřici pistol nabitou žaludem.
"Tak to tys nám ukradla Cipíska!"
"Já?" povídá veverka. "Vždyť on přišel sám. Přiběhl po cestičce a vylezl k nám na borovici."
"Já vím," povídá Rumcajs, "když se na veveřici míří pistolí, tak ona se obyčejně vymlouvá."
Ale když vylezl na strom a sáhl si pro Cipíska do hnízda, vidí, že veverka nelhala. Cipísek měl podrážky u prvních střevíčků už málem prochozené!
"Přišel sám," řekla veverka. "A protože jsem byla od louskání ořechů už celá polámaná, tak mi pomáhá."
Rumcajse popadla taková pýcha nad synkem Cipískem, že musel třikrát vystřelit z pistole.
Poprvé střelil, aby Manka věděla, že Cipísek už není ztracený.
Podruhé střelil, aby se Manka dověděla, že Cipísek prošlapal první střevíce.
A třetí rána, ta byla jen tak pro radost.
Jak se ukázalo,
že Cipísek
má dobré srdce
Hned druhý den ušil Rumcajs pevné střevíčky z kolčaví kůže. Obul je Cipískovi a povídá: "Už nebudeš líhat v kolíbce,

ale mně při boku." Manka spíchla Cipískovi javorovou kamizolku a bukové kalhotky. Na hlavu mu posadila borový klobouček s rostlou kytkou. A poslali ho do lesa, aby se tam obhlídl. Loupežnického synka nevodí nikdo za ruku, ten musí všecko sám. Když se Cipísek ztratil mezi stromy, povídá Rumcajs Mance: "Počkej tu na něho, já si zatím odskočím do Jičína."

Když došel Rumcajs do Jičína, zaslechl na rynku veliký křik. U kašny dupe kramflekem knížecí porybný Kotě a svádí na kotláře Hamíška, že mu z rybníka ukradl kapra.
"Byl to kapr jako sud!" vykřikuje Kotě a červený je jako malináč.
"Já ho nevzal," nechce se dát Hamíšek a taky dost křičí.
Rumcajs se zamyslel a povídá Kotěti:
"Nerámus a radši mi něco pověz. Kolik máš teď v rybníce kaprů bez toho, co ti Hamíšek ukradl?"
"Jak to mám vědět?" mračí se jako z pejru Kotě.
"Tak to taky nepoznáš, že ti jeden chybí," povídá Rumcajs a chce odejít.
Jenže Kotě se začal vztekat, takhle že loupežník porybnému soudce dělat nebude.
"Já chci zpátky kapra!"
Křiku tam bylo, až drnčelo v podloubí, a nic nebralo konec.

Cipísek zatím došel k lesnímu rybníčku, kde hospodařil vodník Volšoveček.
Vodník zrovna seděl na paličaté vrbě a už zdálky volal:
"Ty jsi jistě Rumcajsů! Jako by ses tátovi vykulil z oka."
Cipísek na to:
"A kdo jsi ty?"
"Ty nepoznáš vodníka?" divil se Volšoveček.
"Jak mám poznat vodníka, když jsem ještě nikdy neviděl rybník."
"Tak rybník je tohle," řekl Volšoveček a obešel kolem rákosím. Potom si znova vylezl na vrbu a posmutněle tam seděl.
Cipísek nad tím zavrtěl hlavou:
"A proč jsi tak smutný?"
"Protože neznám svět," vzdychl si Volšoveček. "Pořád tu jen musím sedět na vrbě a koukat na rybník."
"Proč?" zas na to Cipísek.
"Jinak by mi uschnul šos, a to je s vodníkem konec."
Aby přišli na veselejší myšlenky, překulil se Volšoveček přes hlavu, je z něho kapr a vyvádí ve vodě.
Cipísek uhodil borovým kloboukem o koleno a povídá:
"Už vím, jak se dostaneš do světa."
Nabral z rybníka plný klobouk vody a usadil do ní Volšovečka v té jeho kapří podobě. Potom s ním šel cestou a oba se divili. Cipísek kdečemu a vodník zas tomu, že vozy jezdí bez vesel, koza že nemá ploutve a pes štěká stejně u chalupy jako u rybníka. Nakonec Volšoveček povídá:
"A teď bych chtěl do Jičína."
Šli tím směrem, odkud slyšeli bít věžní hodiny, a došli rovnou na jičínský rynk. Porybný Kotě se tam zrovna zle sápal na chudáka Hamíška:
"Jestli mi nevrátíš kapra, schytáš pětadvacet lískovicí!"
Rumcajs stojí opodál a právě povídá:
"Jestli s tím, Kotě, nepřestaneš, tak ti vpálím z pistole jednu pernou žaludovou do kaťat."
Vtom už se k nim přitočil Cipísek s kloboukem v náruči a v klobouku se šplouchá kapr. Ploutve má jako vějíře, ocas jako prapor, zkrátka jedna kapří nádhera. Porybný Kotě si pro něj rovnou sáhl a očima jako blesky seká po Hamíškovi, Rumcajsovi i Cipískovi.
"Nevím, jak jste mezi sebou čachrovali, ale tohle je ten můj kapr. A já ho držím a já ho nepustím!"
Upaloval s kaprem rovnou ke knížecímu rybníku a tam ho pustil do vody. Říká se, že kapr vystrčil hubu z vody a povídá Kotěti:
"Zítra si dojdi pro knížepanskou pochvalu."
Dál se říká, že ten kapr přes noc odvedl všecky ryby z panského rybníka do řeky Cidliny.
A říká se do třetice, že tu knížecí pochvalu si porybný Kotě užíval celé čtyři neděle v jičínské šatlavě.

Jak Cipísek
probudil
studánku
V tom čase vařil v Jičíně pivo sládek Kule. Pivo vařil dobré, a proto ho ve městě rádi strpěli, i když to byl velký řimbuch a zem se pod ním lámala jako marcipán. V celém Jičíně byla jen jedna židle, která ho unesla.
Kule často chodil po pasekách v lese Ráholci a hledal tajné kořínky do piva. Tlápy měl jako haratláp, kam šlápl, tam vždycky něco vyvedl.
"Proč mi nechodíš v lese po lidsku?" vyčítal mu Rumcajs.
A sládek opatrně udělá krok a zatlápne bažantici na vejcích. Udělá druhý a zaryje se patou až na dno jezevčí nory. Bokem otlouká duby i buky.

Tou dobou Cipísek dotrhával druhé šaty a pouštěl se pořád hlouběji do lesa Ráholce. Manka měla strach, aby ho

nepopadly divoženky nebo aby se nepopálil o ohnivého muže.
"Ať si náš synek užije ode všeho," říkal na to Rumcajs.
Jednou Cipísek zašel až nejhlouběji do lesa. Stromy tu nešumí, ale šeptají, a nikdo jim nerozumí. A je tu tma. Kdo tam přijde, dostane strach a vrátí se.
Cipísek udělal ještě krok a stojí u studánky. V Jičíně se o ní říkalo, že ji hlídají víly. Kdyby prý ji neuhlídaly, musely by odejít z lesa a venku v poli by je vítr rozfoukal.
Víly tam seděly. Bylo jich sedm.
"Já jsem Cipísek," řekl Cipísek.
"My jsme víly," řekly víly a jemnými prstíčky odstrkují smetí, co napadalo do studánky.
"Já vám pomůžu," řekl Cipísek.
"Tak dobře," řekly víly a udělaly mu mezi sebou místo.
"Jé, vy jste hezké!" řekl Cipísek.
A víly řekly:
"Povíme ti za to pohádku."
Povídaly mu pořád stejnou pohádku, ale byla stále jiná.
Cipísek tam chodil každý den. Měl už mezi vílami vysezený důlek. Víly se divily, jak je možné, že někdo může vysedět v trávě důlek.
Když ale Cipísek přišel k studánkovým vílám podeváté, viděl, že pletou kabelky ze zelené trávy a pláčou přitom.
"Proč pláčete?" zeptal se Cipísek.
"Jen se podívej," řekly víly.
A ukázaly na studánku, a ona je vyschlá, není v ní ani očko vody. Tráva přes ni padá a už taky usychá.
"Vy jste tu studánku vypily?" zeptal se Cipísek.
"Ne, ona přestala," řekly víly a pokrčily ramínky.
"A proč přestala?" ptá se Cipísek.
"To nikdo neví," řekly víly, vzaly kabelky z trávy, a že půjdou.
"Nikam nechoďte," řekl Cipísek. "Já se nejdřív podívám, proč ta studánka přestala."
Hledal na všech čtyřech stranách lesa Řáholce a ještě jednou dokola na samém krajíčku. A vidí tam pod trnkou sedět člověka. Ten člověk si hoví v hlubokém dolíku a chrápe, jako když se přesýpá štěrk. Všude před ním prýští ze země pramínky vody, ale za ním je sucho jako v hrachovině. Před ním je vody dost, ale za zády mu vadne tráva. Cipísek zavolal tomu řimbuchovi do ucha:
"Vstávej!"
Řimbuch zachruněl, jako když se v lomu sype kámen.
"A co bych vstával? Já jsem Kule, sládek z Jičína."
"Vstávej!" zavolal mu Cipísek do druhého ucha. "Sedíš na žilkách, co vedou vílám vodu do studánky!"
Sládek Kule sebou zavrtěl v dolíku a spí dál.
"Jestli studánka neobživne, víly musejí odejít z lesa a rozfouká je vítr!" volá Cipísek.
"Bjoch," udělal sládek Kule a spí dál.
A tak si Cipísek našel malého červeného mravence a pustil ho sládkovi za košili. Mravenec se dal do sládka jako kleštičkami.
Sládek Kule vykřikl:
"Ahá!"
Vyletěl na nohy a hnal se do Jičína, aby mu sládková vytřásla mravence z košile.
Když už Kule netiskl tolik zem, voda se vrátila do žilek a studánka se probudila. Víly se k ní sesedly, odstrkovaly prstíčkem smetí a Cipísek jim pomáhal.

Jak Cipísek stavěl knížepánovi kuželky

To už Cipísek trochu povyrostl, přišel k Rumcajsovi a povídá:
"V Ráholci už to znám. Já bych chtěl do světa."
"Jsi pořád ještě maličký," řekl Rumcajs, "ale když máš svůj rozum, tak si jdi."
"A jdi radši hned," povídá Manka, "než si to rozmyslím."
Rumcajs čerstvě Cipískovi podrazil střevíčky z kolčaví kůže a Manka mu nasypala plnou kapsu bukvic, aby měl ve světě co louskat. A tak Cipísek louskal bukvici za bukvicí a šel po císařské silnici do Jičína.
Došel až k zámku na rynku, kde bydlel knížepán s kněžnou. Ti dva si pro dlouhou chvíli našli povyražení, každý podle své chuti.
Kněžna celé dny vyhlížela z okna na rynk. Když se jí na trhu zalíbila husička na ošatce, kněžna jen zavolala:
"Tu chci do kuchyně!"
Trhovkyně musela s husou do zámku, kněžna se na ni za husičku usmála a to bylo všecko. Husy a kachny, krůty i holoubátka, nač se kněžna podívala, to bylo její.
Knížepán, ten se zas staral jen o kuželník. Dal ho postavit vzadu na zahradě z drahého dřeva, kuželky rozkázal vytrakslovat ze sloních klů a koule z ostatních sloních zubů. Celý den koulel knížepán v tom kuželníku kuželky a s ním baroni a hrabátka, a taky jeden jenerál a jeden vévoda. Knížepánovi pro zlost se ale v celém Jičíně nenašel kluk, co by poražené kuželky dokázal stavět po knížecí chuti. Museli je rovnat hrabě nebo baron, a to pak bylo pořád:

"Pardon, silvuplé, kdybyste ráčil."
Pro samou vznešenou zdvořilost se koulelo třikrát za celé odpoledne.
Taky toho dne, když šel Cipísek poprvé do světa, vyhlížela kněžna z okna a v kuželníku měli začít hrát. A vtom kněžna uviděla Cipíska. Vyšel z věžové brány na rynk a rozhlíží se kudy dál. Kněžna si povídá:
"Zítra má knížepán narozeniny a tamhle jde kluk jako jarní mrkvička. Já toho kluka dám knížeti k narozeninám, aby mu stavěl v kuželníku."
Kývla na lokaje Fricka, ten vyběhl z vrat, popadl Cipíska a rovnou s ním před kněžnu.
"Budeš stavět knížepánovi kuželky." řekla kněžna a o víc se nestarala.
Fricek svlékl z Cipíska lesní šaty a pořád na něho:
"Co se se mnou pereš jako loupežník, já ti dám lepší."
Navlíkl Cipíska do krajek, krejzlíků a kadrliček a postříkal ho voňavkou, až se v něm zarazil dech. Potom s ním rovnou na kuželník před knížepána. Ten se podíval a povídá:
"Bon."
Baroni, hrabátka, vévoda a jenerál po knížepánovi:
"Bon."
A Cipísek jim musel stavět kuželky a oni pořád na něho:
"Tak ne!"
"Jinak!"
Říkali to francouzsky, Cipísek jim nerozuměl, nakonec zahodil kouli do rybízu a povídá:
"Dělejte si to sami."
Strčili ho do vězení, i když byl tak maličký. A kouleli dál kuželky, stavěl zas ten hrabě.
Jenže v tu chvíli Manka doma v jeskyni povídá:
"Je mi nějak do pláče. Cipískovi v Jičíně je zle."
Rumcajs se tam hned vypravil. Sotva vstoupil na rynk, odskočila kněžna od okna. A z vězení kývá na Rumcajse borovým kloboukem Cipísek.
"Hned," povídá mu Rumcajs, "jen co si to vyřídím tamhle."
A rovnou ke kuželníku.
"Co tu chceš?" povídá knížepán.
"Synka," řekl Rumcajs.
"Tak si ho vezmi," vysmál se mu knížepán a houpá v ruce s koulí ze sloního zubu a chce ji hnát proti kuželkám
"Taky že vezmu," řekl Rumcajs a vymáčkl kouli knížepánovi z ruky.
Knížepán, kněžna, baroni, hrabata, i jeden vévoda a jeden jenerál se už jen dívali, jak Rumcajs velikou rumcajsí silou hodil kouli proti vězení. Vyrazilo to v kamenné zdi branku a Cipísek vyšel ven.
Rumcajs si ho vedl domů do lesa Ráholce a povídá mu:
"Pořád jsi ještě maličký. Než tě, Cipísku, znova pustím do světa, musíš povyrůst."

Jak Cipísek hlídal starostovi klobouk a hůl

Když Cipísek zas trochu povyrostl, chtěl znova do světa. Manka si jen povzdychla, že její synek nosí toulavé boty, a Rumcajs povídá:
"Jen abys dopadl líp než posledně u knížepána."
Cipísek šel, vyhnul se jičínskému zámku, a vtom na něho od starostů volají, že by potřebovali zrovna takového chlapce, aby nosil za starostou klobouk a hůl.
"Tak já k vám půjdu do služby," řekl Cipísek; myslel si, že se starostou se leckam dostane a dost se doví.
Jenže jičínský starosta Humpál celé dny jen proseděl v židli a díval se, jak se mu na břiše houpá u řetízku fialový kámen. Když se dost vynadíval, pomaloučku vytáhl z vesty hodinky. Na ciferníku kvete červený tulipán, a když se stiskne pérko, zahrajou hodinky písničku. Hodinář Semerád, co měl krámek u věžové brány, říkával, že by ty hodinky zanic nechtěl spravovat.

Cipísek už asi tři neděle postával starostovi Humpálovi za židlí. Starosta se díval na fialový kámen, mačkal pérko a poslouchal, jak hodinky vyhrávají. Hekal přitom námahou:
"Co já se nadřu!"
Jednoho dne se starosta při obědě přejedl makových koláčů a usnul uprostřed písničky. Vtom odskočí víčko u hodinek, vyjde maličký panáček a drnkavým hláskem si stěžuje:
"To je mi pěkné potěšení, vyhrávat pořád tomu lenochovi! Aspoň se trochu protáhnu."
A hrací panáček se začal procházet starostovi po vestě a rovnal si kloubky. Vtom zahučel z předsíně průvan, panáčka popadl a pryč s ním.
Cipísek se polekal, až ho nohy nechtěly nést. Hledal hracího panáčka po celé světnici, ale nic nenašel. A v židli to zachrunělo, Humpál se probudil a stiskl péro v hodinkách. Hodinky nezahrály.
"Tys je rozbil!" křikl starosta na Cipíska.
"Já na ně ani nesáhl," řekl spravedlivě Cipísek. "Ten panáček, co v nich hraje, si vyšel na procházku a vzal ho vítr."
"Povídali," mávl rukou starosta a od té námahy se z něho rozlil po podlaze pot.
Přiběhla starostka, vidí tu kalužu, a vyhnala starostu ven na zahradu. Cipísek tam za ním přinesl klobouk a hůl.

"Zkrátka," zívl dopálený Humpál a lehl si pohodlně pod hrušku, "jestli mi, Cipísku, nepřivedeš panáčka, dřív než se probudím, koupím píšťalku, postavím tě do kouta a budeš mi vyhrávat písničku místo něho."
Starosta spal a Cipísek hledal panáčka po celé zahradě. Nedohledal se a nedovolal. Nakonec utrhl zelený lístek a rybízovou šťávou na něj narýsoval několik znamení. V loupežnickém písmu se to čte:

MUSÍM POŘÁD STÁT U STAROSTY V KOUTĚ A HRÁT MU NA PÍŠŤALKU.

Zavolal holuba, dal mu lístek do zobáku a poslal ho do lesa Řáholce. Rumcajs si psaní přečetl a povídá:
"Cipísek píše, že mu v Jičíně ubližují."
Pohladil Manku, aby se nestarala, a rovnou se tam vypravil. Cestou se dověděl od vrabců, že je to všecko kvůli ztracenému hracímu panáčkovi. A Cipísek že za nic nemůže.
"Stojí ale někde u starosty v koutě s píšťalkou. A to je pro loupežnického synka zlá věc a pohana," povídá Rumcajs vrabcům. "Nejdřív mi pomozte najít ztraceného panáčka."
Vrabci hledali, hledali po vrabčím a nic nenašli. Rumcajs si povystoupl do špiček a zavolal, aby z Řáholce přiletěly bystré lesní pěničky. Ty našly hracího panáčka na první podívání. Panáček nakukoval hodináři Semerádovi do výkladu a prohlížel si hodinky. Rumcajs si ho sfoukl do dlaně a šel rovnou k starostovi. Dal mu panáčka a dostal za něho Cipíska.
"A teď ti, starosto, ještě něco přidám," povídá.
A Rumcajs se opřel do pat a zaševelil dechem mezi zuby. Od lesa Řáholce se přihnalo sedm sršáňů, každý byl velký jako ptáček. Ty sršáně nasadil starostovi do klobouku. Kdykoli od té chvíle šla na jičínského starostu Humpála lenost, sršáni zabzučeli.
Když to všecko pořídil, vzal Rumcajs Cipíska za ruku, vedl si ho domů a domlouval mu:
"Ještě pořád jsi maličký. Než tě, Cipísku, pustím do světa do třetice, musíš ještě povyrůst."

Jak Cipísek
sloužil
u jenerála

Cipísek pobyl doma pár týdnů, aby dosáhl hlavou k vyššímu součku. Potom povídá:
"Půjdu do světa do třetice."
Manka ho dovedla k prutu divizny.
"Já nevím, synku, co tam pořídíš. Vždyť divizna pořád ještě nese hlavu výš než ty."
Rumcajs to poslouchá, zasmál se do vousů a povídá:
"Jen ho, Manko, nech. Kdo šel dvakrát, ten musí i potřetí."
A tak se Cipísek vypravil. Vyhnul se jičínskému zámku, obešel starostův dům a zastavil se až na udupané louce za městem. Všude je tu plno vojáků, troubí se a bubnuje. Pak ti vojáci naládovali pušky a vystřelili.
Uprostřed louky stojí stan. Bydlí v něm jenerál, má modré kalhoty a bílou kazajku a na klobouku kohoutí ocas. Jenerál každou chvíli vyšel ze stanu a zavolal na vojáky:
"Mám radost, že tolik troubíte, střílíte a bubnujete."
Když to zavolal, vrátil se do stanu a posílal na všecky strany vyzvědače, aby vyzvěděli, jestli nepřítel přijde od Kbelnice, nebo od Kopidlna. Nikdo mu to nedokázal povědět. Jenerál si koulel zlatým knoflíkem, ale jednou mu vyšlo tak, a podruhé zas naopak.
"Kde vzít šikulku, co by nakoukl do nepřátelských lejster a přišel mi to říct?" vzdychal jenerál, až se mu čeřilo kohoutí peří na klobouku.
Vtom tam přijde Cipísek a povídá:
"Já tu službu vezmu."
Jenerál si luskl prsty.
"Víš co, já to s tebou zkusím."
Odvedl Cipíska do stanu, kreslí bílou křídou na černou tabuli a k tomu vykládá:
"Tuhle je řeka a za ní les. A tady v údolí leží nepřátelské vojsko. Uprostřed vojska stojí stan s maršálkovým praporkem. Ve stanu je stůl. A ve stole šuplík plný lejster. Někde v těch lejstrech je napsáno, jestli na nás maršálek přijde od Kbelnice, nebo od Kopidlna. A ty tam doskočíš a vyzvíš to."
Jenerál dopověděl, přičísl si dlaní peří na klobouku a Cipísek šel.
"Kam jdeš, maličký?" volali na něho vojáci.
"Kam mě posílá váš jenerál," odpověděl Cipísek a vojáci mu ustoupili z cesty.
Jak říkal jenerál, musel Cipísek nejdřív přes řeku. Tiše prošel lesem a byl v tom údolí, kde leželo cizí vojsko. Jak byl Cipísek maličký, jen se mihl nepříteli před očima a zastavil se až ve stanu s praporkem. Tam stojí u stolu maršálek s krocaním ocasem na čáce. V ruce drží lejstro a čte si v něm. Pořád si čte jen v tom jednom lejstru, kroutí hlavou a vzdychá.
"To bude to lejstro, kde je napsáno, odkud přijde nepřítel na Jičín!" pomyslel si Cipísek.
A jak byl maličký, přitočil se. Když maršálek lejstro na chvíli odložil, Cipísek je tajně popadl a utíkal s ním rovnou zpátky do Jičína.
"Tady je ten papír!" řekl jenerálovi.
Jenerál nejdřív dal vystřelit z kanónu Cipískovi na slávu, rozložil si lejstro před očima a povídá:
"To jsem zvědav, jestli to bude od Kbelnice, nebo od Kopidlna."

Když dočetl, zaklel, jako když bouchne hrom, a potom si vzdychl:
"Všecko je prohraný."
A dupl si na Cipíska:
"Cos mi to přines?"
Ono v lejstru bylo napsáno:

2 libry masa na polívku, za 3 krejcary zeleninu, 1/2 libry nudlí a 1/4 lotu soli

"To že má být bitevní lejstro?" rozkřikl se jenerál. "Ty věci měl maršálek nakoupit maršálici na polívku. Ale on zapomněl, a proto tolik vzdychal."
Když se Rumcajs s Mankou v lese Řáholci od sojek dověděli, co zas Cipísek popletl, vypravil se Rumcajs k vojsku a povídá jenerálovi:
"Aby se nestalo městu zle, já tam střelím. Ustřelím maršálkovi krocaní ocas z klobouku a on si už rozmyslí táhnout na Jičín."
"Jak bys tam mohl střelit," odsekl jenerál, "když se neví, jestli je maršálek zrovna u Kbelnice, nebo u Kopidlna."
Všecko to napravila Manka. Navařila hrnec polívky a donesla ji maršálici. Maršálice maršálkovi vzkázala po kurýrovi:

"Nech vojny, teď se bude obědvat."
Naobědvali se, pak si maršálek musel zdřímnout, a už byl čas k večeři. Po večeři šli spát, ráno se nasnídali, ale už zas aby obědvali. K válce se nedostali.
Proto tenkrát nepřišlo na Jičín vojsko ani od Kbelnice, ani od Kopidlna.

Jak Cipísek přechytračil lišku

Rumcajs seděl v bukové rozsoše a hlídal lesní holubičku, aby ji nepotrhal jestřáb. Vtom přiběhne pod strom Manka.
"Rumcajsi, pojď honem domů. Cipísek si v lískách láme hůl."
Rumcajs si povylezl ještě o rozsošku výš a vidí až do lísek.
"Načpak tu hůl potřebuješ?" zavolal.
A Cipísek na to:
"Abych se měl ve světě o co opírat."
"Už jsi tam byl třikrát a k ničemu to nebylo. Nech tu hůl růst, kde roste," povídá Rumcajs.
Cipísek se dal do prosíka.
"Dobrá," povídá nakonec Rumcajs, "ale nejdřív musíš dokázat tři věci. Musíš předběhnout jelena, povalit medvěda a přechytračit lišku. Potom tě pustím do světa."
Předběhnout jelena nebo povalit medvěda, to si Cipísek ještě netroufal. Zkusil to nejdřív s liškou.

Žila v lese Řáholci jedna zvlášť pěkně červená a moc pyšná. Celý den chodila houštinou i po pasekách a na každého volala s nosem nahoru:
"Já jsem chytřejší než advokát v Jičíně. Mě ještě nikdy nikdo nepřechytračil."
Cipísek jí vzkázal, že se sejdou na pasece a tam se spolu budou křížkovat v chytrosti.
Rumcajs nad tím jen vrtěl hlavou:
"Nevím, Cipísku, jestli děláš dobře. Tahle liška už dokázala, že knížecí hajný zabloudil v remízku, kde nebylo víc než sedm borovic."
Cipísek si všecko ještě jednou přemyslel a odešel na paseku. Liška už tam čekala. Hoví si pod keřem a začala po Cipískovi házet zralými malinami.
"Co to děláš?" povídá Cipísek.
"Zkus to taky," řekla liška.
Cipísek utrhl malinu a chce hodit po lišce. Ale ona do něho strčila, Cipísek upadl do malinových proutků a popíchal se.
"Chceš ještě?" řekla liška.
"Ještě," povídá Cipísek.
"Tak po sobě budeme házet borůvkami."
Liška natrhala hrst borůvek a už se to na Cipíska sype jako broky. Chtěl lišce oplatit, ale ona ho povalila do mraveniště.
Když si Cipísek vysbíral z košile mravence, začala liška dorážet:
"A teď mi pověz, proč vlastně jsi přišel."
"Já jsem tě přišel přechytračit."
Liška se smála, až se musela přidržet stromku.
"A jak bys to chtěl udělat?"
Cipísek už měl v hlavě všecko přichystané. Ulomil dva proutky a položil je na zem křížem přes sebe.
"Na tomhle místě se zítra sejdeme znova a každý přinese jednu koroptev."
"Proč ne," povídá liška.
"Koroptvičky si vyměníme a pak je sníme."
"Koroptve, ty já ráda," povídá liška.

"A kdo koroptev nesní, ten prohrál."
"Já to nebudu," zasmála se liška a olízla si nos.

Druhý den se na pasece sešli znova. Liška přinesla v hubě koroptvičku, položila ji do trávy a povídá:
"Tahle koroptvička je pro tebe. A teď mi dej tu mou."
Cipísek sáhl do kapsy a podává lišce bramboru. Liška do ní jen strčila nosem.
"Co mi to dáváš? Řekla jsem koroptev."
"Tuhle přece leží," povídá Cipísek a ukázal na bramboru.
Liška se rozčilila.
"Proč křičíš?" povídá Cipísek.
Liška uhodila bramborou o zem.
"Měl jsi přinést koroptev, a přinesl jsi tohle!"
"Přinesl jsem koroptev střílenou motykou," povídá Cipísek.
Liška překulila bramboru v hubě, ale hned ji vyplivla a utekla z paseky.
Cipísek zvedl z trávy koroptvičku od lišky, šel domů a tam řekl:
"Než se upeče, rozmyslím si, jak předběhnout jelena."

Jak Cipísek
předběhl
jelena

Manka škubala koroptev a Rumcajs křesal nehtem o nehet jiskry do klestí, aby koroptev bylo na čem upéct.
Vtom se tam přižene jelen Juchelka. Je ze všech jelenů v lese Řáholci nejrychlejší. Parohy má malé, aby neuvázl ve větvích, ale kopýtka mu zvoní jako okovaná. Spustil rovnou na Cipíska:
"Ty prý chceš předběhnout jelena. Tak tady jsem a jmenuju se Juchelka."
"Synku, to jsi kousl na křemínek," povídá Cipískovi Rumcajs.

Manka si smetla z klína koroptví pírka, a že se taky ráda podívá, jak si Cipísek poradí.
Vyšli před jeskyni, Juchelka si Cipíska znova prohlídl a pyšně povídá:
"Dám ti kus napřed."
Cipísek odpověděl, že tu výhodu nechce, ale musí prý si prohlídnout cestu, kudy se poběží, aby neklopýtl. Posadil se na kraji lesa na pařízek a zadíval se přes pole k Jičínu.
"Vybírej si jak vybírej, já stejně vyhraju," povídá pyšně Juchelka.
"Tak tedy poběžíme rovnou přes pole a přes zahrady do Jičína na rynk," řekl Cipísek. "A kdo se tam první napije z kašny, ten vyhrál."
Jelen Juchelka kývl a strčil do Cipíska nosem.
"Běž už, já mám času dost."
Cipísek se rozběhl, přeskočil mez a dál běží mezi žitem a pšenicí. Jen tu a tam se pohne klásek.
Jelen Juchelka zatím pohodlně překusoval trávu a říkal si pyšně:
"Ještě pořád mám času dost."
Teprve když Cipísek upaloval kolem pole, kde rostlo zelí, rozběhl se Juchelka jeleními skoky, každý je za třicet Cipískových kroků. Dohonil Cipíska u toho zelného pole. Zralé hlávky jen voní a Juchelka Cipískovi povídá:
"Na tebe mám vždycky času dost."
Pak odešel do pole a popásal se na zelí.
Cipísek zatím upaloval dál, už je v jičínských zahradách. Vtom se mu přidá k boku Juchelka.
"Tak vidíš, už tě mám zas."
Jenže na záhonu tam roste mrkvička, jelenovi až sládne pod jazykem. Juchelka znova na Cipíska:
"Běž si. Na rynk je to ještě kus, však ty mi neutečeš."
A jelen Juchelka se přitočil k záhonu a hoduje na mrkvi.
Cipísek zatím utíkal a už neměl daleko.
Juchelka nechal mrkev mrkví a rovnou za Cipískem. Ten proběhl věžovou bránou a je na rynku. Báby tam zrovna pořádají trh. Každá stojí u své nůše a prodává zelí nebo mrkvičku.
Zacupalo to, od věžové brány se žene jelen a volá:
"Mám tě, Cipísku! Ještě skok a napiju se z kašny!"
Jenže sotva Juchelka vběhl na rynk, báby u nůší a ošatek vykřikly:
"Jelen! Hr na něj, než nám schroustá všechno zelí i mrkev!"
A shrnuly se na Juchelku. Čtyři ho popadly za parohy a osm nejsilnějších mu přidržuje kopýtka.
To už Cipísek stál u kašny, nabral si do dlaně vody a napil se. A vyhrál.
"Vidíš, Juchelko, přece jsi prohrál."
"Prohrál jsem," povídá jelen. "A řekni bábám, ať mě pustí."
Když se Cipísek vrátil domů do jeskyně, byla koroptev zrovna pečená. Snědli ji, Cipísek olízl kostičku a povídá:
"Tak, a teď zkusím povalit medvěda."

Jak Cipísek

povalil
medvěda
Než se Cipísek vypravil na křížkování s medvědem, přemýšlel celý den. Rumcajs si nabil pistol nejtvrdším předloňským žaludem, kdyby se přitom něco strhlo. Manka se trápila starostí.
"Už vím, kudy na toho medvěda," povídá Cipísek a vypravil se.
Jenže v ten čas vedly medvědí pěšiny jinudy než přes les Řáholec. Cipísek se marně ohlížel po medvědu v houští i na pasekách.
Až potkal poštovní sojku, co nosila do Řáholce noviny. Seděla nízko na větvi a smutně se dívala do mechu.
"Co se ti stalo?" zeptal se Cipísek.
"Ztratila jsem trumpetku, na kterou vždycky troubím," vzdychla si sojka.
"Vždyť tuhle leží," řekl Cipísek a podal sojce ztracenou trumpetku. "To já mám horší trápení. Ne a ne najít medvěda."
"Já ti nějakého přivedu," zavolala sojka, zatroubila a odlétla.
Když o tom Cipísek pověděl Mance, spráskla ruce nad hlavou, až se rozletěli lesní holubi.
"Sojka nemá rozum. Kdovíjakého medvěda ti přivede!"
Taky Rumcajs měl starost. Každou chvíli přitiskl ucho k zemi a poslouchal. K poledni zaslechl, jak lesem Řáholcem tlapou čtyři veliké tlapy. A vtom už se udělal větříček a pohybuje listím na dubech.
"To je medvědí dech," povídá Rumcajs.
Duby se začaly třást a sypou se z nich žaludy.
Nízko při zemi přiletěla sojka a volá:
"Za chvilku tu bude medvěd. Vedu ho až z třetího polesí."
"Je v tobě rozumu jako v té tvé trumpetě," řekl Rumcajs. "V třetím polesí žijou medvědi hromburáci. Co teď?"
Sojka se posadila na větev a neví.
Cipísek přechází mezi stromy a odstrkuje spadané žaludy, aby přes ně neklopýtl, až přijde medvěd.
Duby se kymácejí a sype se z nich zelené listí.
Medvěd se blíží a funí, až to Cipískovi bere klobouk.
Sojka vykřikla:
"Co jsem to já bláznivá vyvedla!"
A uletěla.
"Nevím, nevím, Cipísku, jestli sis tentokrát nenaložil moc do nůše," povídá Rumcajs.
Cipísek na to ani slovo, jen zalezl do houští.
A na paseku se vyvalil medvěd. Zle se mračí, a kam šlápne, praskají kořeny.
Cipísek ani hlásek, jen zalezl do houští ještě hlouběji. Medvěd se kýve dokola po pasece, nikoho tam nevidí a řve:
"Tak kde jsi! Tuhle stojím a můžeš mě povalit!"
V tu chvíli Cipísek z houští zavolal:
"Jestli na tě vyběhnu, tak ti ukážu!"
Medvěd si protřepal prackou ucho.
"Slyšel jsem dobře?" řekl a zařval, až to na nebi rozhánělo obláčky:
"Tak už se ukaž a popadneme se!"
Přitom stiskl v náruči dub a vytáhl ho ze země i s kořeny jako mrkvičku.
"Nedělej nám tu třísky!" křikl na něho z houští Cipísek. "Už na tebe běžím a zpřelámu ti kosti!"
Medvěd rozpřáhl náruč.
"Tak pojď."
Cipísek vyběhl z houští. Je tak maličký, že se medvěd musel dát do smíchu. Směje se, až to rámusí Řáholcem. Směje se a směje, z očí mu vyběhly slzy a bylo jich na dva potoky. A medvěd se smál a smál, až v něm nebylo víc síly než ve veverce. Cipísek do něho strčil a medvěd se svalil do trávy.
Tři dny tam ležel, pak vstal a zamručel:
"Prohrál jsem."
A odešel zpátky do třetího polesí.

Tak Cipísek přechytračil lišku, předběhl jelena a povalil medvěda. Rumcajs sám odstrčil bukový kmínek, co hradil jako závora cestu z jeskyně, a povídá:
"Už je v tobě, synku, dost loupežnické chytrosti i praktiky. Už můžeš sám vycházet do Jičína, i dál do světa. A ať děláš co děláš, pamatuj, aby to bylo zlým pro zlost a dobrým pro radost."

Jak Cipísek
hlídal kněžně
klubko
Jednou přišel k loupežnické jeskyni lokaj Fricek a ohlásil se:
"Posílá mě kněžna!"
Rumcajs vyšel ven a povídá:
"A co mi kněžna chce?"
Fricek tam stojí pyšně jako nazobaný holub.
"Hned jí máš poslat Cipíska k posluze."
Z jeskyně vyběhla Manka, podívala se na Fricka, až se mu smeklo v přezkách, a řekla:

"Cipísek už si služby na jičínském zámku užil a jen mu tam ubližovali. Kněžně ho nedám."
Lokaj Fricek začal hledat po kapsách, že to má někde přísně napsáno od samotného knížepána.
Rumcajs tiše povídá Mance:
"I jen ho, Manko, pusť. Však náš Cipísek poslouží kněžně do omrzení.

Lokaj Fricek odvedl Cipíska na zámek. Kněžna už na ně čekala. Seděla na zlaté židli a pletla. Dvě očka uplete a tři vypárá. Poručila Cipískovi, aby si k zlaté židli přistrčil stoličku. Tak musel sedět kněžně u střevíců. A ona pořád:
"Jakou já bych pro tebe vymyslela službu?"
Vtom se jí z košíčku vykutálí klubko beránkové vlny a rozběhlo se ke dveřím.
"Už jsem to vymyslela," řekla kněžna. "Budeš mi, Cipísku, hlídat klubko."
Tak sedával Cipísek celé dny kněžně u střevíců a hlídal klubko beránkové vlny, aby nevyběhlo z košíčku. Byla to dlouhá služba, klubka neubývalo, protože kněžna vždycky dvě očka upletla a tři vypárala.
Až jednou přišel ke kněžně na návštěvu knížepán. Jak už byl nešika, šlápl na košíček. Klubko vyběhlo z košíčku a kutálí se ke dveřím a ze dveří ven a dál zámeckou chodbou.
"Kel malér," povídá po francouzsku knížepán. "Mám za tím klubkem poslat psy, aby ho chytili?"
A klubko už se kutálí přes zámeckou zahradu do polí.
"Sapristi," rozzlobil se knížepán. "Já za ním pošlu myslivce, aby to klubko rovnou zastřelili!"
Kněžna se jen po francouzsku zasmála nosem a luskla prsty:
"Cipísku, přines to klubíčko."
Jenže Cipísek byl loupežnický synek, nezvyklý na takové poroučení. Seděl a pořád víc se mračí. Vtom mu ale šlehlo v očích, jako když se škrtne křemínkem o křemen.
"Tak já jdu," povídá. Vyskočil kněžně od střevíců a rozběhl se za klubkem.
Na silnici klubko dohonil a povídá mu:
"Jen si běž. Já poběžím taky."
Běželi rychle pryč od zámku, protože klubko mělo dost kněžnina šmodrchání a Cipísek zas knížepanské služby.

Když už byl Cipísek celý udýchaný a klubko se dokutálelo až na svůj vlastní konec, seděla tam před chalupou babka.
Cipísek jí podal koneček klubka a povídá:
"Umíte, babičko, plést punčochu na pěti jehlicích?"
"Abych neuměla," řekla babka a hned se do toho dala.
Cipísek utíkal dál, domů do lesa Ráholce.
A už za chvíli se začal kněžnin konec klubka divně cukat. Dvě očka, co kněžna upletla, se sama rozpustila a koneček vlny běží přes komnatu ke dveřím. Kněžna za ním, přes zahradu a po silnici. Nejdřív pěšky, a když se zadýchala, vezla se v kočáře.
Tak dojela až do té vesnice. Sedí tam před chalupou babka a doplítá punčochu.
"Kde jsi na ni vzala vlnu?" řekla přísně kněžna a dívá se sklíčkem na babku.
Babička ani nevzhlídla od drátů.
"Ale tak mi sem té beránkové vlny přiběhl od Jičína koneček."
Kněžna se na punčochu líp podívala a vidí, že punčocha nemá hotovou patu. Honem dala otočit kočár a ujela zpátky do Jičína. Bála se, aby jí babka nedala tu patu doplést.

Jak šel Rumcajs
s Cipískem
víle pro lajblíček
Jednou přiběhla do loupežnické jeskyně studánková víla a hlásek má jednu starost:
"Lidi, jak foukal ten veliký vítr, roztrhlo mi to lajblíček."
Manka povídá od ohniště:
"A sama si to spravit neumíš?"
"Kdybych vzala do ruky železnou jehlu, neunesla bych ji," vzdychla víla.
A tak si Manka navlíkla do jehly pavoučí předení, obrací lajblíček v rukách a nakonec povídá:
"Vždyť to není k spravení. Jestli chceš, dám ti jeden ze svých."
Víla pokrčila ramínky:
"Kdepak, mít na sobě plátěný lajblíček, to jako bych byla obložená trním."

Poslouchal to Rumcajs a zavolal si Cipíska.
"Půjdeš do Jičína k Španihelovi, co má krám pod podloubím. A aby poslal nějaký lepší lajblíček pro vílu. Tuhle mu za něj posílám drahokámen, co jsem našel pod kopcem Kozákovem."
Víla si sedla v koutě na hrst draného peří a Cipísek šel.

U Španihela v krámě si Cipísek podložil patu špičkou, aby ho bylo kousek přes pult, a povídá:
"Rumcajs si vzkazuje o lajblíček pro vílu. A tuhle za něj posílá drahokámen."
Španihel si kámen přehodil z dlaně do dlaně a sáhl do spodního regálu.
"Mám tady jeden a bude se hodit."

Zabalil lajblíček do papíru a podal přes pult Cipískovi.
Když to Cipísek přinesl do jeskyně, víla tiše zatleskala rukama:
"A teď si ten lajblíček oblíknu. A bude po starosti zas nejmíň na sedm let."
Jenže když rozbalili papír, byla v něm babí kacabajka.
"Kruciš," povídá Rumcajs, "vyprav se tam, Manko, sama."

Španihel stojí za pultem, přehazuje drahokámen z dlaně na dlaň a velebí si, jak pěkné z něho šlehají blesky. Vtom ale zahlídne Manku, jak pospíchá od věžové brány. Strčil drahokámen pod pult a fofruje prázdnými dlaněmi jako anděl křidýlky.
"Španiheli, stala se nějaká chyba," povídá Manka už ve dveřích. "Poslali jsme Cipíska pro jemný lajblíček, ale on přinesl babí kacabajku."
Španihel rozbalí papír, obrátil kacabajku po rubu i po líci a udělal zaječí pysk.
"Stala se chyba chyboucí," povídá. "Ale to on mi Cipísek asi pořádně neřekl, co a jak. Když mi to, Manko, vyložíš, posloužím ti zbožím jako pro kněžnu."
"Musí to být zboží ještě fajnovější," řekla Manka. "Měl by to být lajblíček jako střižený z mlhy. Vždyť je to pro vílu."
Španihel už se hrne nahoru na regál.
"Mám tu něco, co nemůže ani kněžna nosit, aby to nepotrhala."
A byl to lajblíček opravdu jen pro vílí užívání.
Jenže když si ho Manka chtěla odnést, Španihel povídá:
"A co zaplatit?"
A tiskne se k pultu, aby Manka nezahlídla drahokámen.
"Zaplatil přece Cipísek," řekla Manka.
Ale na tom se neshodli. Španihel, že prý o tom nic neví. Vrátil lajblíček zpátky na regál. A Manka šla.
Když to všecko vyložila doma Rumcajsovi, on povídá:
"Kruciš, to abych se vypravil sám."

Španihel tou dobou vyšel z krámu kousek do rynku, aby si drahokamenu užil při světle sluníčka. Stojí tam a obrací ho na dlani. Oči má plné sedmibarevného blýskání, a tak si ani nevšiml, že od věžové brány tichým loupežnickým krokem přišel Rumcajs. Prosmekl se kolem Španihela, a už je v krámě. Tam vyložil na pult všecko zboží, kam dosáhl po regálech: anglické sukno a taky to humpolecké; z jemnějších věcí žaponské hedvábíčko; a z těch nejjemnějších nýdrlantskou krajku. K tomu i čajky, sametové kordy, dušestry a fustiány.
Když to všecko leželo na pultě, vzkázal Rumcajs zadem přes dvůr po Jičíně:
"U Španihela je všecko po krejcaru."
Takovou láci už Jičín nikdy potom nezažil. Kdo přišel, tomu Rumcajs naměřil tuplovaně. A když kupci odcházeli z krámu, přišeptl každému z vousů:
"Jdi radši druhou stranou, abys nepotkal Španihela."
Tak prodal Rumcajs i poslední loket perkálu, uložil si do záprsí lajblíček pro vílu a pořádně za sebou zavřel dveře u krámu.
Potom udělal pár kroků Španihelovi za záda a zadupal. Drahokámen vypadl Španihelovi z hrsti a Rumcajs už pod ním držel dlaň.
"Tolik, co jsi prodělal, obnáší spravedlnost," povídá a odešel s lajblíčkem do lesa Ráholce.

Jak se Rumcajs s Cipískem postarali vílám o muziku

Jednou se studánkové víly dívaly k měsíci a počítaly na prstech. Vypočítaly, že za sedm dní bude měsíc jako kolo a strhne se velký vílí tanec.
To se na horní pasece sejdou všechny ráholecké a ještě ty ze dvou sousedních polesí. Seřadí se do třech kol, jedno v druhém, a počkají, až vstane večerní vítr. A on pak fouká přes ostříčka osikových listů. Hraje to, obyčejnému uchu k neslyšení. A víly k tomu tancují.
Když studánkové víly počítaly podle měsíce, šel tamtudy Rumcajs. Jde do Jičína, aby se podíval, jestli se tam na noc neděje nějaká nespravedlnost.
A zrovna ten večer, týden před vílami, jičínské panenky točily bál. Rumcajs už kus nahoru po císařské silnici slyšel, jak v hospodě U města Hamburku hrajou trumpety a hromcuje basa a kramflíčky škrtají o podlahu.
Když kráčel kolem dveří, uvnitř se zrovna něco strhlo. Rumcajs stiskl kliku a vešel do hospody.
U města Hamburku nemají kruchtu, muzikanti tam postávají jen tak v koutě. A tím se to všecko stalo. Konšel Folprecht tancoval s konšelkou kolem muzikantů a Kalvas, co hrál basu, přitlačil smyčec, aby to víc zahromcovalo pro větší konšelskou slávu. Jenže basa uklouzla po voskem sypané podlaze a vrazila Folprechtovi do kramfleku. Ten si klopýtl přes špičku a kecl sebou na zem, až ze škvíry mezi prkny vyběhl ztracený krejcar.
Teď tam proti sobě stojí, konšel Folprecht rudý od hněvu jako kohoutí hřeben a nešťastný Kalvas s provinilou basou.
A Folprecht na Kalvase, jako by chtěl dokřiknout až do Kopidlna:
"Když nemáš pro tu basu řádný postament, tak co ji dřeš, až vběhne člověku pod nohy!"
Konšelka do toho volá, že se taky málem uhodila.

A Kalvas mírňoučce:
"Vždyť ta má basa nemá dole špici okovanou. A podlaha je tu jako ledová."
Folprecht na to:
"Měl jsi basu zanést ke kováři." A chystá si dlaň jako ošatka. "Protože jsi nezanesl, dám ti jednu pernou konšelskou."
"A to zas ne," povídá od prahu Rumcajs.
Folprecht se rozhlíží po všech v sále.
"Odkdy v Jičíně poroučí loupežník konšelovi?"
A Rumcajs zas tak mírně:
"Ty se chceš hádat, ale ostatní přišli tancovat."
Když to řekl, ťukl Rumcajs kramflekem, aby se muzika chytila v taktu, a roztočil konšelku, až vletěla svému Folprechtovi do náruče.
Muzika hrála a všecko to tancovalo. Když měla basa chvilku k oddychnutí, Kalvas zavolal:
"Ušetřil jsi mi, Rumcajsi, pernou konšelskou. A máš to u mě."
Rumcajs zahrál prsty k borovému klobouku a jde dál, rozhlídnout se po ostatním Jičíně.
Měsíce přibylo do úplňku a byl ten večer tance všech víl ze tří polesí.
Cipísek už chvíli spal na posteli z jedlových ratolestí. Manka už dvakrát zívla do cípu u zástěry. Jen Rumcajs sedí a jako by se mu nechtělo z bot.
"Proč si taky nelehneš?" povídá mu Manka.
"Ale mám v nose divné čeření, jako by se v Ráholci mělo ještě něco strhnout," povídá Rumcajs.
Manka zívla do třetice a chystá si polštář z bažantího peří.
"A co by se strhlo?"
"Počkám ještě aspoň do té chvíle, až měsíc bude jako kolo," povídá Rumcajs. Vyšel z jeskyně a zadíval se. Měsíc se ještě koulí mezi kopci jako v kolíbce. A Rumcajs stojí a měsíc se zvedá, až byl celý dokola kulatý.
V tu chvíli zaslechl Rumcajs úpěnlivé vílí hlásky. Volá to od horní paseky.
"Nač jsem čekal, toho jsem se dočkal," povídá Rumcajs. Probudil Cipíska, aby si zvykal na noční loupežnickou službu, a rychle se tam vypravili.

Na pasece je víl ze tří polesí, ale pro Rumcajse s Cipískem nemá jediná ani očko. Všecky stojí okolo mladého doubku a volají:
"Vstávej!"
Pod doubkem leží večerní vítr. Celý je unavený a nejistý v nohách, jak se točil kolem sladkých divizen.
"Vstávej a zahraj!" volají víly.
Vítr jen leží a usmívá se, jako by máločemu rozuměl.
Tak tu nebyl nikdo, kdo by na osikové listy zahrál studánkovým vílám muziku k velkému tanci.
Rumcajs se na to dívá od kraje paseky a povídá Cipískovi:
"Zle je."
Když se i mírné studánkové víly nevytancují ze síly, bývá nedobře s vodou. Víly rozezlí vodu ve studánkách a po potocích to jde až do řek. A jsou povodně.
"Zle je," povídá Rumcajs. Ale dlouho nestál. "Já tu trochu ohlídám a ty se, Cipísku, rozběhni ke Kalvasovi, aby sem rychle přišel s basou."

Tou dobou Kalvas spokojeně vyspával tři nedospané bály. Cipísek mu zahrál pěstí na okno.
"Kalvasi, vstávej!"
A Kalvas z rozespalosti:
"To tak."
"Rumcajs vzkazuje, že mu máš oplatit službu," volá Cipísek.
Ale Kalvas už zas byl v nejhlubším limbu.
Cipísek vlezl oknem do světnice a vidí stát v koutě basu Basa spí a Kalvas spí, jako by ho nebudili.
A že byl k base taky smyčec, Cipísek ho popadl a pohladil basu po strunách. To všecko proti každému partesu.
Basa vyletěla ze sna jako bouřka a vzbudilo to taky Kalvase.
Když se Kalvas pořádně probudil, nebyl žádný neochota. Vzal basu na záda a Cipísek ho vedl do lesa Ráholce. Kolem které vody šli, každá byla na rozlití, tak netrpělivě čekaly studánkové víly na tanec.
Když Cipísek a Kalvas s basou přiběhli na horní paseku, zavolal Rumcajs na víly, aby večerní vítr nechaly spát pod zeleným doubkem.
Kalvas obkročil basu, Cipísek jí hlídal nožku, aby neuklouzla, a basa spustila. Vyhrávala všem studánkovým vílám k velikému tanci. Víly se vytancovaly ze síly a všem vodám bylo zas mírně.

Jak Rumcajs
s Cipískem poručili
trojí tanec

Jednou se jičínská kněžna procházela v zámecké zahradě a vzdychala po francouzsku:
"Jaká nuda, koukat pořád jen na zelený trávník!"
Přišel tam knížepán v nových atlasových kalhotách a povídá:

"Alabonér, k vašim službám."
Zavolal lokaje Fricka a poručil mu, aby dal trávník předělat na rybníček. Když byl rybníček hotový, ukázal ho kněžně, ale ona jen zafofruje kapesníčkem:
"A kde je okolo toho rybníčku rákosí?"
Knížepán kývl na lokaje Fricka:
"A kde je rákosí?"
Fricek zavolal zahradníky a za chvíli byl rybníček při břehu osázený rákosem.
Jenže kněžna do třetice:
"A kde je víla, aby mi u toho rybníčku tancovala?"
S tím si dobře nevěděl rady ani knížepán, ani lokaj Fricek. Líčili na vílu stříbrné zrcátko, ale ona nepřišla. Kněžna z toho měla špatnou náladu a dostala se s tím až ke zpovědníkovi.
"Víly se nejlíp chytají na svěcenou nitku," pošeptal jí zpovědník. A hned posvětil sedm sáhů hedvábné nitky.
Kněžna se ještě trochu poradila s knížepánem, stočila svěcenou nitku do cůpku a poručila Frickovi:
"Na tu nitku mi chytíš vílu. A aby to bylo vit a vit!"
Lokaj Fricek se vypravil rovnou do lesa Řáholce.

V tu dobu sloužily studánkové víly u čtvrté studánky.
Sedělo jich tam dokola šest a jemnými prstíčky vybíraly z vody jehličí. Sedmá stála na kopečku a hlídala vítr.
Jenže vítr foukal od Sadské a Fricek přišel od Jičína. Udělal na svěcené nitce oko a hodil to víle kolem ramínek.
"Pusť mě," prosí víla Fricka.
A on se udělal lepší:
"Proč bych nepustil?"
"Tak už mě pusť," prosí víla.
"Až na zámku," smál se Fricek a kouká, kudy nejlíp z Řáholce, protože to byl od sedmi let Rumcajsův les.

Tou dobou už Rumcajs dostal znamení. Manka, co myla Cipíska v potoce, přiběhla a volá:
"Rumcajsi, stalo se něco nahoře u studánek. Potokem plave jehličí."
Rumcajs si přehodil přes ramena červenou kordofánskou kazajku, nabil pistol zeleným žaludem a povídá:
"Cipísku, hned se tam spolu podíváme."
Cipísek si sotva stačil oblíknout kazajku, tolik Rumcajs pospíchal.
Pak ti dva spolu běželi ke studánkám.
U čtvrté studánky nikdo, jen šídlo nad ní lítá jako na poplach. Od studánky běží mokřinou řádka kroků a každý ten krok je jiný.
"Takové dělá lokaj," povídá Rumcajs. "Protože nikdy neví, na kterou stranu se zrovna níž poklonit." Ukázal prstem po řádce. "Byl to Fricek a mířil oklikou k Jičínu."

Tím časem už seděli kněžna a knížepán na zlatých židlích u rybníčku. A volali na vílu, chycenou do svěcené nitky, aby jim tancovala:
"Dánsé!"
Víla tancuje maličkými krůčky, protože víc nemůže. Překáží jí svěcená nitka, kterou na druhém konci drží lokaj Fricek. A tak víla jen krůček od rybníčku a krůček k rybníčku, a tuze se souží.
Jenže to už za vrbovým křovím povídá Rumcajs Cipískovi:
"Kdybych já teď vyskočil a udělal v tom pořádek, kdovíjak by se mě víla vylekala." Utrhl list ostřice a podal ho Cipískovi. "Co dál, už víš."
Cipísek vzal ostřici tupým koncem do dlaně a rovnou k víle. Sekl ostřicí po svěcené nitce, a víla zas má větrné nožky.
Vtom už taky za křovím vstane Rumcajs. Kněžna se ještě stačila polekat po francouzsku, ale knížepán ani to ne.
"Komu se chtělo tance, ať ho má!" křikl Rumcajs. "Knížepánovi poroučím minetek po vílím!"
Na to slovo vzala víla knížepána za krajku u rukávu a tancuje s ním krůčky jako podle třeslice. Celé odpoledne pak vylívali knížepánovi pot ze střevíců,
"Frickovi poroučím kolo kolo mlýnský!" křikl Rumcajs.
Na to slovo se Cipísek pověsil lokaji Frickovi na šosy. A roztočil ho, že se Fricek zastavil až v žabínku.
"A kněžně rozkazuju rejdováka po loupežnicku!" křikl Rumcajs.
A popadne kněžnu v pase a hnal to s ní dvanáctkrát kolem rybníčku. Tři dny z toho jičínská kněžna nemohla popadnout dech, až čtvrtý den řekla:
"Mondijé!"

Jak Rumcajs
s Cipískem utrhli
v zámku růži
Jednou si Manka trochu vzdychla a Rumcajs povídá:
"Pročpak to, Manko?"
"Ale už čas tu hospodařím v jeskyni a pomalu ani nevím, jak voní růže," řekla Manka.
Uslyšel to Cipísek a rozběhl se rovnou na mez pod Řáholcem. Ulomil z šípku jednu růžičku, cesta po něm ještě nevychladla, a už je s ní zpátky u Manky.

Jenže když šel Rumcajs odpoledne po té mezi, kde kvetl šípkový keř, uslyšel naříkání, až to bralo u srdce. Rumcajs se podívá a vidí, že pod keřem sedí šípková víla. Slzičky jí prší z očí, jako když padá rosa.
Rumcajs zatajil dech, aby to vílu neodválo.
"Pročpak pláčeš?"
Víla se přichytila větvičky, i tak od Rumcajse dost foukalo.
"Ale," řekla, "prášila jsem zlatým práškem vzadu na keři a někdo mi zatím vzal jeden kvítek."
"Byl to náš Cipísek," povídá Rumcajs. "Bral v dobrém, jako bych bral já sám. Tu růžičku ti nějak oplatím."
Víla přestala plakat jen na chviličku, co by řekla: "I kdybys mi oplatil jiným kvítkem, nebude to ten, co mi Cipísek vzal."
Rumcajs se zamyslel a uznal to. Flekl dlaní o kalhoty: "A co kdybych ti oplatil vzácnější růžičkou?" "To nevím, jaká by to byla," pokrčila ramínky šípková víla.
"Ta z knížecí zahrady," povídá Rumcajs. "Přinesu ti růži, co k ní čichá jen jičínská kněžna s knížepánem."
Víla tam čekala u keře a Rumcajs pospíchal do Jičína. Cestou se stavil doma v jeskyni a povídá:
"Ty se, Manko, těš s růžičkou. A ty, Cipísku, mi s něčím pomůžeš."

Tou dobou poručila jičínská kněžna dvěma komorným, aby v komnatě otevřely okno. K oknu dala přistavit dvě zlaté židle a řekla knížepánovi:
"Posadíme se a budeme čichat, jak v zahradě voní má nejvzácnější růže."
Knížepán si sedl a vzdychl po francouzsku:
"Silvuplé."
Růže rostla na zeleném trávníku pod oknem. Kvetla na všech stranách a byla až z Hišpánie.
"Je až z Hišpánie," řekla kněžna a nabrala si do nosíku, až to píplo jako píšťalička.
"Až z Hišpánie," řekl knížepán a nabral si do nosu, až to zafučelo.

Tak si tam spolu u okna libovali růžovou vůni.
To už Rumcajs s Cipískem došli ke zdi, co hradí zámeckou zahradu. Rumcajs z ní vylomil pár kamenů, přeběhli po trávníku a schovali se za růžový keř. Růže voní, až to mate hlavu. Rumcajs jeden květ utrhl a schoval ho do záprsí kordofánské kazajky.
Jenže vtom kněžna v okně strčí loktem do knížepána:
"Mon šér, ta růže najednou míň voní!"
Knížepán se podívá lorňonem.
"Aby ne," řekl, "když je tam u ní ten Rumcajs."
To už si všiml taky Rumcajs, že ho knížepán chytil do skel. Vzal Cipíska za ruku a chce s ním k proražené zdi. Jenže jak se prudčeji otočil, uvázl kordofánskou kazajkou o trn. A jak se ještě pootočil, uvázl v trní docela.
Nahoře v okně se zvedl křik. Kněžna tam volá:
"Mon šér, vystřelte po tom loupežníkovi šús z pistole!"
Knížepán hned skočil dozadu do komnaty pro pistol.
Rumcajs stojí v trní a zády k oknu a nemůže se hnout.
"Budeš mi aspoň říkat, co se tam nahoře děje," povídá Cipískovi.
"Co by se tam dělo?" řekl Cipísek a srdíčko mu na chvilku ustalo. "Knížepán láduje pistol železnou koulí."
"To abych si naládoval taky," povídá Rumcajs. Nehnul ani loktem, jen si hrál prsty u boku a nabil pistol zeleným žaludem.
"A už sem knížepán kouká přes mušku," řekl Cipísek. "Už na tebe, Rumcajsi, míří!"
Rumcajs až zbledl pod vousy.
"A já na něho pro trní nemůžu."
"Až řeknu po francouzsku tři, ať knížepán na toho Rumcajse vystřelí!" křikla v okně kněžna. Jenže pro to rozčilení na chvilku zapomněla, jak se řekne tři po francouzsku.
Z té chvilky ale Rumcajsovi stačila chvilička.
"Když nemůžu na knížepána rovnou," povídá, "tak mi tedy, Cipísku, ukaž, kde je jičínská brána."
"Stojí rovnou před tebou," řekl Cipísek.
A Rumcajs proti ní střelil zeleným žaludem.
Cvrnklo to do brány.
Od brány rovnou do zámeckého okna.
"Cvrnklo mě to direkt do oka, co jsem s ním mířil na toho Rumcajse," řekl knížepán, a aby honem sháněli mořskou cibuli na obkladek.
"Troa!" vzpomněla si po francouzsku kněžna. Jenže už bylo pozdě.
Rumcajs se vyvlíkl z trní, jednou rukou si vysadil Cipíska na rameno a druhou si nadnášel růži v záprsí. Nesli tu růži oplátkou víle, co čekala u šípkového keře.

Jak Rumcajs
podstřelil
ledového ptáčka
Jednou chtěl Rumcajs nabít pistol a vidí, že má v růžku sotva mírku prachu. Nabil si z posledního, ale hned taky nakázal Cipískovi:
"Dojdeš k puškaři Halířovi pro prach. Ať ti prodá ten třikrát přesívaný, takový je nejlepší."

Manka mu dala kožený pytlík a Cipísek se vypravil do Jičína. Cestou trhal do klobouku jahody. V krámě mu puškař nasypal do pytlíku prach, Cipísek zas puškařce do mísy jahody a bylo vyrovnáno.
Cipísek pospíchal z Jičína domů, protože Manka vařila k obědu loupežnickou polívku, co on rád. Najednou ale vidí ptáčka, jakého ještě nespatřil. Jako by ten ptáček byl z ledu, takovou má barvu.
Cipísek na něho zavolal:
"Co jsi zač?"
Ptáček poletuje od stromu ke stromu. Vede Cipíska pořád blíž k Prachovským skalám. Cipísek si ani nevšiml, že mu začalo silně vát kolem uší, a běží za tím ledovým ptáčkem.
Vtom před ním stojí divná ženská. Nestará nemladá, na hlavě má lněnou plachetku a věží v režné kytli. Drží ptáčka v hrsti a zafučela ostřicovým hlasem:
"Já jsem Meluzína a tohle je můj ledový ptáček. Ukazuje mi, jestli mám foukat zprava nebo zleva. Teď to víš."
"A kde jste se tu vzali?" povídá Cipísek.
"Kde bydlím, to ti neřeknu," zafučela Meluzína. "Ale stejně si tě tam odvedu."
"Jenže já nepůjdu," řekl Cipísek a zatočil pytlíkem s prachem.
Meluzína foukla, Cipískovi se to opřelo do zad jako silná ruka. Žene ho to do skal, kde pata nevyrýpne v zemi ani dolíček. Chytá se větví, ale Meluzína mu je láme pod rukama. Chce si pamatovat cestu, ale Meluzína mu oslzela oči.
Volal, Meluzína to ale přefučela. Nakonec Cipísek řekl:
"Půjdu, kam chceš."
Meluzína schovala ledového ptáčka do kapsáře a jde vždycky krok před Cipískem. A vtom Cipísek tajně roztrhne na koženém pytlíku steh. Trousila se z něho cestička pistolového prachu až do skal. Vysypalo se poslední zrnko, když Meluzína řekla:
"Sedneš si do mé jeskyňky. A já si tě budu hlídat." Byla tam jeskyňka, Cipísek ji vystlal prázdným pytlíkem od prachu a sedl si. Meluzína se zlehka, jako na větrné stoličce usadila venku. Ledového ptáčka drží na dlani, aby jí ohlásil, kdy má fouknout proti Cipískovi.

Doma zatím čekali na Cipíska s loupežnickou polívkou. Až Manka povídá:
"To není jen tak, že se náš synek nevrací z Jičína."
"Podívám se po něm," řekl Rumcajs a přezkoušel, jestli má pistol dobře nabitou tvrdým žaludem.
Prošel všecky řáholecké stezky, hledal Cipíska na císařské silnici. Ale nikde nic. Až vtom mu chroupne pod botou.
Rumcajs se podíval a vidí nějaké sypání. Přičichl si a povídá:
"Vždyť je to třikrát přesívaný prach od Halíře!"
Křísl nehtem o nehet, až vyskočila jiskra. Prachová cestička se od ní rozhořela. Ohýnek utíká po silnici a pak mezi borůvčím. Rumcajs za ním.
Tak ho ohnivá cestička dovedla až do skal, kde v jeskyňce na prázdném koženém pytlíku seděl Cipísek. Před jeskyňkou si hoví Meluzína.
"To jsi udělala nedobře," povídá Rumcajs.
"A jestli špatně, udělám to líp," řekla ostřicově Meluzína a pomaloučku se zvedla. A lehoučce foukla ledovému ptáčkovi pod křídla.
Ptáček začal poletovat sem a tam mezi skalami, až to Rumcajsovi odvedlo oči. Musí se dívat jen na ledového ptáčka, jak se míhá ze stínu do stínu.
Vtom Cipísek křikne:
"Rumcajsi, chystá se na tebe Meluzína!"
A už Meluzína seká lněnou plachetkou. Rumcajsovi ostře vane kolem uší. Přidržel si borový klobouk a povídá:
"Hned toho ptáčka zavolej zpátky, nebo ti po něm střelím."
"Nestřelíš," zafučela Meluzína a zafofrovala režnou kytli.
Rumcajsovi to rozčíslo vousy jako ostrým hřebenem. Chce na ledového ptáčka namířit, ale vítr mu cloumá s pistolí.
"Teď to udělám ještě líp," zafučela Meluzína.
Ledový ptáček jí ukazuje a ona duje do Rumcajse hned tak, hned naopak. Rumcajse mrazí až do kostí. Z ruky mu odešel cit a pistol mu visí sotva na palci.
"A teď to udělám nejlíp!" zafučela Meluzína.
Popadla Cipíska do náruče, vznesla se do povětří a nese ho pryč. Ledový ptáček jí vyměřuje cestu.
"Kruciš," zaklel Rumcajs, aby se aspoň trochu ohřál.
Ledový ptáček vede Meluzínu s Cipískem v náruči už málem pod nebe.
Vtom tam přišla Manka s hrnečkem loupežnické polívky. Podává to Rumcajsovi a povídá:
"Já věděla, co ti bude třeba."
Rumcajs upil doušek sedminásobné polívky a vyhnalo to z něho zimu. Namířil pistol, zahromcovalo od skály ke skále, a Rumcajs tvrdým žaludem podstřelil povětří pod ledovým ptáčkem.
Ptáček vzal hopáka, špatně Meluzíně ukázal, a ona sebou smýkla dolů do skal.
Cipíska, co jí vypadl z náruče, chytila dole Manka do zástěry.
Rumcajs vyfoukl kouř z pistole, aby v ní bylo čisto, a povídá:
"Dej, Manko, dojíst Cipískovi tu polívku. Vždyť on taky pořádně prochladl."

Jak šel Cipísek

do Jičína
pro chleba
Loupežnický chleba, to je trochu mouky, trochu vody a trochu soli. Peče se to na horkém kamenu. A tak si Manka jednou povzdychla: "Kdyby tak byla patka chleba, ale pořádně kvašeného." Rumcajs zavolal Cipíska, nasypal mu plný klobouk malin a poslal ho do Jičína k pekaři, aby to vyměnil za pecen chleba.
Cipísek jde lesem Ráholcem a najednou slyší veliké naříkání. Podíval se líp, a on tam v kamení sedí ohnivý muž. Celý je pěkně plamínkový, jen na zádech má místo, uhaslé jako vyhořelý troud. A běduje:
"Jak já si mám to místo rozfoukat do plamene, když je to zrovna na zádech!"
Cipísek pofoukal ohniváčovi záda. Hned se tam rozhořelo.
"Za to ti dám tenhle kousek mechu," povídá ohnivý muž. "V tom mechu je jiskřička, a když ji rozfoukáš do plamínku, hned jsem u tebe."
Ohniváč odběhl a Cipísek s kloboukem malin putoval dál do Jičína. U pekaře v krámě povídá:
"Rumcajs posílá maliny, a jestli by za ně nebyl pecen chleba."
Zezadu z dílny přiběhla pekařka. Spráskla umoučené ruce a řekla:
"Cipísku, to jdeš zrovna v nešťastnou hodinu. Pekaři pořád hasne v peci."
Cipísek chvíli postál a dívá se do klobouku, jak z malin začíná prýštit šťáva. Honem se vydal po moučné cestičce za pekařkou. V pekárně uviděl celou tu nehodu.
Na prknech leží bochany syrového chleba, jen je nasázet do pece. Jenže pec sotva dýchá. Je v ní vlažno a pouhasle.
Pekař s pekařkou nad tím stojí a bědují jako o Popelci:
"Došlo dřevo. A všechen chleba nám zkysne na placku!"
Cipísek stojí a z klobouku mu ukapává malinová šťáva. Pekař s pekařkou na něho:
"Tys nám tu ještě chyběl."
"A co když chyběl?" povídá polehoučku Cipísek. Sáhl do kapsy pro kousek mechu, rozfoukal v něm jiskřičku a vyvedl ji do plamínku. Jen plamínek zaplápolal, přiběhl ohnivý muž. Tají dech, aby nikomu neublížil.
"Co bys rád, Cipísku?"
Cipísek na to:
"Kdybys tak vyhřál pec."
Ohniváč dvěma prsty přeměřil dvířka.
"Půjde to."
A vsoukal se do pece a rozpálil se.
Pekař povídá:
"Kdybys tak mohl trochu míň."
Ohniváč pálil menší silou, až pekař řekl:
"A teď už můžeš zarazit."
Ohnivý muž vylezl a šel se ochladit vedle do studeného komína.
Potom pekař sázel do pece a pekařka počítala bochníky. Pec pekla, až v ní zpívalo. Když upekla, pekař bochníky přehlídl. A byl tam jeden, černá kůrka na něm jen zvučela jako zvon a na bílou se jen slévalo.
Pekařka srkla přes slinu a povídá:
"Ten je pro Manku."
Maliny za chleba pekařovic nechtěli. Jsou prý pomačkané. Cipísek je nesl s bochníkem zpátky do lesa Ráholce.
"Nechtěli, nemají," povídá Rumcajs. "Uvař, Manko, z těch malin povidla a namažeme si."

Jak Rumcajs s Cipískem
vyhnali starostovi
oheň z cihelny
Jednou po dešti šel Rumcajs cestou mezi loukami a potkal jičínského podučitele Očička. Očičko stojí nad kaluží, tahá z kapsy papír za papírem a píše na ně olůvkem.
"Copak to píšeš?" povídá Rumcajs.
Očičko si nejdřív něco poznamenal.
"Počítám, jestli ta louže vyschne dřív, než do ní znova naprší."
"Do takových učeností se nepletu," povídá Rumcajs. "Ale co je v Jičíně nového?"
Očičko nejdřív nevěděl, ale vzpomněl si:
"Mezi jičínskými učenci se říká, že starosta Humpál staví cihelnu, ale nemá v ní čím topit."
"A proč se to dostalo až mezi učence?" zavrtěl hlavou Rumcajs.
Očičko už zas počítal počty o kaluži.
"Jestli by starostovi nedokázali pomoct nějakou silozpytnou kličkou."
"To aby starostovi topil v cihelně sám blesk," zasmál se Rumcajs a šel tam, kam mířil už prve.
Jenže doma v jeskyni se nad tím líp zamyslel a povídá Mance:
"Když si Humpál něco umane, mohlo by to vzít zlé konce."
Zavolal od hrázky na potoce Cipíska a vzal ho s sebou do Jičína, aby se o tom víc dověděli.
Když tam přišli, povysazoval Rumcajs Cipíska k radničním oknům, až mu Cipísek dal znamení:
"Tohle vede do tajné světnice!"
A v té tajné světnici sedí za stolem jičínský starosta Humpál a ještě nějaký cizí člověk v černém kabátě. Je to nejtajnější rada, co má na starosti topení u císařpána ve Vídni. A je to veliký učenec a zrovna povídá starostovi:

"Než poradím s topením v cihelně, musím nejdřív vědět, jak veliká je v Jičíně učenost."
Starosta si zabrnkal prstem na pysk.
"Obstarává ji několik učenců. A nejvíc poustevník z Libosadu, co tam má i nějaké knížky."
Nejtajnější rada přísně řekl:
"To je málo."
"A ještě podučitel Očičko," vzpomněl si starosta. "Ten pořád něco kejkluje v kabinetě a dělají se jiskry."
"Jiskrou cihlu nevypálí," zasmál se učeně nejtajnější rada.
Starosta Humpál si vzdychl jako z měchu:
"A co tedy s cihelnou, když už málem stojí?"
Nejtajnější rada ze sebe vydal takovou učenost, až po tajné komoře přecházely plamínky, a pak povídá:
"A co fajérman, neběhá tu nějaký po lesích?"
Starosta se chvíli tvářil, ale nakonec řekl, že nerozumí. Až to našli v knížce, že fajérman je ohnivý muž.
"I běhá tu jeden po Ráholci!" brnkl se přes pysk starosta. "A je v něm žáru jako v rozhicované peci."
Nejtajnější rada na to pomaloučku, jako by razil dukáty:
"To se takový fajérman zavře do cihlářské pece a obstaví se syrovými cihlami. A pak se přivede do zlosti. Fajérman se rozpálí a vypeče cihly do zvonku."
"A to zas ne," povídá pod oknem Rumcajs. Vysadil si Cipíska na rameno a rovnou zpátky k Ráholci, aby pověděl ohniváčovi.
Jenže byla v tom chyba. Tou dobou byl ohnivý muž až v třetím polesí. Pomáhal tam z dobroty uhlířům podpalovat milíře. Rumcajs sháněl ohniváče po Ráholci, ale starosta Humpál měl lepší echo. Vypravil na třetí polesí lejtu s vodou a s ní sedm hasičů. Když tam ti hasiči přijeli, dýchal zrovna ohniváč do milířů ohýnky. Jak byl skloněný, dobře neviděl ani neslyšel. Hasiči přijeli s lejtou až k milíři a tam to všecko na ohniváče vylili. Ve chvíli zčernal na troud a tepla od něho nebylo víc než od hrnku s polívkou. Hasiči ho svázali máčenými provazy. A už ho vezou k starostově cihelně.
Když se o tom Rumcajs dověděl od poštovní sojky, přecházel po jeskyni a hubatě se častoval:
"Tohle jsi tedy vyved, Rumcajsi."
Manka na to nic. Jen Rumcajsovi podstrojila tři hrsti loupaných oříšků. Když dojídal třetí hrst, přiskočila mu pravá myšlenka, jako když třískne.
"Cipísku," povídá Rumcajs, "už vím, co a jak."
Mance poděkoval za ořechy a s Cipískem se vypravil rovnou k cihelně.
Tam už měl starosta Humpál ohniváče zazděného do pece.
"Kruciš, nová nehoda," povídá Rumcajs a dívá se, co bude dál.
U pece na vysokém kamenu stojí nejtajnější rada z Vídně aby to všecko řídil. Na nižším kamenu starosta Humpál, aby taky trochu postrkoval. A na holé zemi dvanáct konšelů, aby zlým slovem přivedli ohniváče do zlosti a on pak pálil cihly. Až na vršku komína sedí druhý obecní slouha Kotrč, aby konšelské zlořečení posílal ohniváčovi komínem dolů do pece.
Rumcajs si ostrým loupežnickým okem obhlídl pec.
Vtom nejtajnější rada ukázal prstem na starostu, starosta zas na konšely a konšelé spustí podle hodnosti:
"Ohniváči uhaslíku!"
"Ohniváči trumpedíku!"
"Ohniváči zhasprtělko!"
"Ohniváči peccihelko!"
Kotrč to všecko vyřizuje komínem dolů do pece.
Chybí už snad jen slovíčko, aby ohniváč začal pálit starostenské cihly. Ale vtom si Rumcajs všimne maličkých vrátek, co má každá cihlářská pec, aby si mohla vydýchnout.
"A rovnou těmi vrátky," šeptl Cipískovi. "A pěkně mi tam ohniváče ukonejši."
Cipísek vklouzl do pece a usadil se vedle ohnivého muže. A jak konšelé na ohniváče zle volali, řekl vždycky něco proti.
"Mě nepodpálíte," bručel ohniváč a seděl.
Až nakonec bylo nejtajnějšímu radovi divné, že pec je pořád studená jako cejn.
"Otevřte to," povídá. "A já tam učeně nahlídnu."
Vyrazili motykou trochu zdiva a nejtajnější rada přistrčil k díře hlavu. Vtom ho zevnitř zahlídne ohniváč. Rozškrtl se do takových plamenů, že to nejtajnějšího radu hnalo po císařské silnici rovnou zpátky do Vídně. Starostovi Humpálovi se plamen ošlehl kolem nosu a konšelům kolem šosů. Strachy vyběhli ze střevíců. A ty střevíce tam pak stály u cihelny na očích celému Jičínu.

Jak Rumcajs pomáhal kovat studené železo

Jednou Rumcajs zkoušel kohoutek u pistole, jestli správně uhodí. A vidí, že je povolený nejtek. Ten nejtek byl z třikrát přepouštěného železa a svedl by s ním něco jen kovář. Rumcajs poslal napřed Cipíska, aby si kovář všechno pořádně připravil, a přišel chvíli po něm.
"Na takový nejtek musí být tři," řekl kovář Štancl. "Cipísek bude tahat u měchů a ty, Rumcajsi, přidržíš kovadlinu, aby se nepřevrhla. Já ohřeju nejtek a uhodím do toho oběma rukama."
Štancl přihrábl uhlí na výheň, aby dala lepší žár, a Cipísek začal fofrovat s měchy. Když byl nejtek červený jako malina, a jen ho přisadit a uhodit, zabral Cipísek do měchů napříč a fouklo to stranou. Z komína vyletěl věneček sazí a nese se k

rynku.

Tou dobou seděla jičínská kněžna na zlaté židli a kolem ní obcházely tři komorné. Myjou ji po ránu holubím mlíkem a mažou mastí z papouščího sádla, aby byla krásná. Udělaly jí točenou frizúru a nakonec ji poprášily mletým alabastrem.
Když to bylo, cinkla kněžna na stříbrný zvonek, aby přišel knížepán.
"Ólala, kněžno, jak jste dnes celá pěkná!" povídá knížepán.
A vtom přiletí otevřeným oknem věneček sazí a sesypal se kněžně do frizúry. V tu chvíli přešla všecka krása. Kněžna tam sedí jako posypaná rozdrobeným makovcem.
Knížepán vykoukl z okna a povídá:
"Přiletělo to od kovárny. Sofort zapřáhněte a já si tam dojedu."

Kováři Štanclovi se zrovna povedlo usadit první rovnou ránu na nejtek, když se do kovárny přihnal knížepán. Přišel pěšky, ani nečekal na kočár.
"Čím mám posloužit?" ptá se kovář.
Knížepán střehl očima křížem krážem po kovárně a všiml si, že tam stojí taky Rumcajs a Cipísek. To mu jen přidalo na zlosti. Seká rukou, jen mu lítá krajka u rukávu.
"Jestli si ty, kováři, myslíš, že mi budeš házet sazemi po kněžně..." Zlost přirazila v knížepánovi vrátka a už z něho nejde ani slovo, jen malinovatí.
Rumcajs přistrčil knížepánovi druhou kovadlinu, aby se opřel, a Cipísek ho trochu ofoukl z měchů. Kovář Štancl se jen pootočil od práce.
"Já saze neházel, to komín."
Chce na nejtek uhodit podruhé, ale vtom v knížepánovi povolilo.
"Komín říkáš? Tak se ten komín rovnou zboří a rozebere na cihly!"
"A výheň nepotáhne," vylekal se Štancl. "Bez komína přijde kovárna vniveč."
"A bude pokoj od sazí," usekl knížepán jako dlátkem.
Otočil se na kramfleku a dupe z kovárny. Jenže dveře jsou plné Rumcajse a tu menší skulinku hradí Cipísek.
Knížepán se zarazil v kroku a honem opatrně utrousí přes rameno:
"Aby sis, kováři, nemohl stěžovat, já ti ten komín vrátím na střechu, když mi v kovárně bez komína ukováš podkovu."
"Podkovu ze studeného železa?" křikl Štancl a třetí ranou málem zkřivil nejtek u Rumcajsovy pistole.
"Všecko se ještě uvidí," povídá Rumcajs.

Stalo se, jak knížepán naporučil. Ze střechy shodili komín a kovárna byla k ničemu. Štanclovi to až mátlo hlavu. Chodí kolem kovadliny a rozhazuje rukama:
"Ohřej železo bez ohně!"
Jenže už pozítří tam byli Rumcajs s Cipískem znova. Přivedli s sebou chlapíka, a ten jako by byl celý z přepalované hlíny. Chlapík neřekl ani slovo a postavil se do kouta za výhní.
"Co je to za divousa?" diví se kovář Štancl.
Rumcajs, jako by se kovář ani nezeptal, povídá:
"Když jsme před chvílí šli kolem zámku, dal jsem po lokaji Frickovi knížepánovi vzkázat, že mu dnes ukováš tu podkovu."
A od zámku zahrčela kola a knížepán stojí ve dveřích.
"Tak jsem moc zvědav na to kování bez ohně," povídá a dívá se k nebi dírou, co zbyla po komínu.
Štancl se jen motá po kovárně jako přespolní po rynku a pořád neví, co a jak. Až mu Rumcajs hodil přes ramena koženou zástěru, do ruky mu dal kladivo a přistrčil kováře ke kovadlině.
Knížepán pořád do toho:
"To jsem najgíryk, jak se tu bude kovat!"
Rumcajs jako by to neslyšel. Vzal do kleští kus rovného železa a podal kleště Cipískovi. Cipísek se s nimi přitočil do kouta za výhní.
Tam stojí ten, co je jako z přepalované hlíny.
Cipísek mu strčil studené železo do dlaně. A víc už nic. Jen mu dal podržet železo v dlani, a pak s ním rovnou na kovadlinu.
"Bij," povídá Štanclovi Rumcajs.
Kovář uhodil a diví se:
"Železko železný, vždyť ono se mi pod kladivem táhne jako med!" A rána, a byla z toho podkova. "Tuhle je, pane kníže!"
Knížepán nad tím vrtěl hlavou až domů. Když o tom říkal kněžně, vrtěla hlavou taky, až z ní alabastrový prášek prejskal na všecky strany.
Tou dobou se Rumcajs a Cipísek na kraji lesa loučili s ráholeckým ohniváčem.
"Děkuju za službu, ale ruku ti nepodám," povídá Rumcajs. "Ať tak nebo tak, nemám ji ze železa."

Jak Rumcajs radil myslivci Robátkovi s ládováním

Jednou sbírala Manka s Cipískem na pasece brusinky, a žene se tamtudy od Jičína babka.

"Lidi, to je proti samotnýmu milýmu pánubohu!"
Manka upustila hrst brusinek do hrnečku a ptá se:
"Copak se to v Jičíně děje?"
Babka se pozdržela jen na těch pár slov:
"Letím s tím do Kbelnice, aby se taky dověděli. Knížepán si pozval hraběte ze Špajéru, a ten s sebou přivezl zajíce ze železa!"
"Takový zajíc, to by bylo podívání!" povídá Cipísek.
Manka jen hodila za babkou rukou:
"Kdoví co ta ženská spletla."
Ale bylo to tak. Ten zajíc byl z plátovaného železa a běhal, krčil nos a ve všem si vedl jako živý.

Nedlouho předtím vzal jičínský knížepán do služby mladého myslivce. Jmenoval se Robátko a byl to člověk lesu pro potěšení. Kuli měl rovnou, ránu jistou a srdce dobré.
Jednou Rumcajs s Cipískem toho myslivce zastihli, jak sedí na pařezu a dívá se do klobouku.
"Co je ti, Robátko?" povídá Rumcajs.
"Dělá mi starost železný zajíc," řekl myslivec. "Hrabě ze Špajéru s ním něco zamýšlí."
"Jestli tě nesouží nic horšího, já si poslechnu a dám ti vědět."

Když Rumcajs s Cipískem přišli do zámecké zahrady, knížepán, kněžna a hrabě ze Špajéru seděli v altánku. Ti dva se tajně postavili za maliny a dívají se, co a jak. Hrabě zrovna knížepanstvu ukazoval železného zajíce. Jak točí slechy, jak spí s otevřenýma očima a vyskočí na šustnutí.
Knížepán s kněžnou volali:
"Nýgezén!" To že takovou věc ještě nikdy neviděli.
Až knížepán najednou ze závisti povídá:
"Kdyby ale ten zajíc přišel do rány mému myslivci Robátkovi, Robátko ho na jeden šús odstřelí."
Kněžna kývla, že je to tak.
Hrabě ze Špajéru se jen zasmál do rukavice:
"Ať to tedy ten Robátko zkusí. Dávám mu tři rány."
Knížepána zamrzelo, že si na něj hrabě tolik dovoluje.
"A kdyby zajíc nepadl ani na třetí ránu," křikl, "ať si pan hrabě odvede Robátka s sebou do Špajéru!"
Kněžna se jen pyšně podívala.
Dál už Rumcajs nečekal. Poslal Cipíska a ten Robátkovi všecko vyřídil. Myslivec Robátko pobledl jako měsíc a rozběhl se rovnou za Rumcajsem.
"Já tušil, že se na mě schyluje," povídá smutně. "Na to není žádná myslivecká rada, čím střílet železného zajíce."
"Zaječím brokem to nepořídíš," přikývl mu Rumcajs.
Robátko smutně uhodil dlaní o pušku.
"Olověnou kulí taky ne. Taková železného zajíce neprorazí."
"Zkus naládovat železnou," poradil mu Rumcajs.
"Takovou nedostanu ani v Hradci," skončil tu řeč bez naděje myslivec Robátko.
Když se měl střílet železný zajíc, usadili se knížepán s kněžnou na lovecké židličky na kraji paseky. Hrabě ze Špajéru klečí stranou na koleně u klícky se zajícem. Myslivec Robátko láduje flintu těžkými broky.
To už tam ale tajně stáli ve stromech Rumcajs s Mankou a taky Cipísek, kdyby bylo třeba rychle někam vzkázat.
Knížepán zaťukal prstem na židličku a povídá:
"Dobře víš, Robátko, co tě čeká. Až kněžna zamává šátečkem, vypustí pan hrabě zajíce z klícky a ty po něm střelíš."
Hrabě ze Špajéru odstrčil závorku a železný zajíc kličkuje přes paseku, jak v něm péra pracují na všecky strany. Robátko po něm puškou jako černým očkem. Šlehlo ohněm a rána. A divže to Robátka nepotlouklo, jak se broky od železného zajíce vrátily zpátky.
Hrabě ze Špajéru se zasmál do rukavice a povídá knížepánovi:
"Až se vašemu Robátkovi vrátí dech, může podruhé."
Knížepán zahrozil na Robátka prstem:
"Rozmysli si, než střelíš podruhé!"
A tak si to Robátko rozmýšlel a ve stromech Rumcajs povídá Cipískovi:
"Přiveď mi ohniváče, nebo je s Robátkem zle."
Cipísek nastavil tvář, odkud vane nejtepleji, a tam se rozběhl. Ve chvíli je tu zpátky s ohniváčem.
"Olovo nestačí, uliješ mi železnou kuli," povídá ohniváčovi Rumcajs.
"To bych musel mít červený kámen," zasršel ohniváč.
Rumcajs zaryl palcem do země a podal mu jeden. Ohniváč stiskl kámen v dlani a za chvíli se mu mezi prsty lilo železo. Chytil trochu železa do důlku v zemi a ofoukal to obráceným dechem. Je z toho železná kule. Rumcajs ji tajně hodil Robátkovi:
"Láduj!"
Z klícky vyběhl železný zajíc a Robátko po něm dal druhou ránu. Železo narazilo na železo, ale to hraběcí plátované bylo lepší. Kule od zajíce jen odskočila. Hrabě ze Špajéru ji zvedl a poválel na dlani.
"Střílíš železnou? Stejně je ti to platné jako kaprovi oj," řekl Robátkovi. A knížepánovi povídá: "Ještě ránu a přijdete o myslivce."

Knížepána polila zlost horkem a Robátko zbledl jako jarní list.
"Železná kule je málo," podrbal se ve vousech Rumcajs. "Ale co teď?"
A vtom Manka strčí ohniváčovi do dlaně druhý červený kámen a Cipísek k tomu přidal proutek byliny průtržníku.
Ohniváč to velikým žárem vytavil, uválel v kuli a ofoukal obráceným dechem. Rumcajs hodil kuli Robátkovi:
"Vezmi si dobrou míru!"
Z klícky vyběhl železný zajíc a Robátko po něm střelil do třetice.
"Krajcšvajneraj!" křikl hrabě ze Špajéru.
Protože průtržník prorazil zajíci železnou kůži. A s ním tam šla celá kule. Zajíc se překotil a zůstal tak.
Co zbylo z železného zajíce, odnesl hrabě ze Špajéru k jičínskému hodináři Semerádovi. Ale marně to tam nesl, nebylo to k spravení.

Jak Rumcajs řekl
a Cipísek střelil
trojím žaludem

Jednou seděl Rumcajs před jeskyní a učil Cipíska, jak se nabíjí pistol třemi žaludy. Vtom začne od Vídně foukat vítr křížem krážem přes Ráholec. Rumcajs povídá:
"Něco se mi na tom větru nelíbí, ale těžko říct co."
A on ten vítr jde z císařpánovy komnaty, kde komorníci zapomněli zavřít dveře. Císařpán sedí na trůně a je zamyšlený. Když to vymyslel, povídá:
"Za tři neděle mám císařské narozeniny."
Hned přiskočil první maršálek a sype jako z širokého rukávu:
"Nejlíp se bude hodit, když o narozeninách pojede před císařpánem vojsko na koních."
Císařpán jen zatřepal rukou v rukavici s briliantkem.
"To jsme tu měli předloni."
A přiskočí druhý maršálek:
"Ať střílí devadesát kanónů."
Císařpán udělal:
"Puf!" A už o tom nechce ani slyšet.
Třetí maršálek mu taky neporadil.
Až lokaj, co mazal panty u dveří, povídá:
"Ať císařpán dá chytit ohniváče a pustí ho potmě do zahrady. Bude mít takovou podívanou, že rachejtle proti tomu nejsou nic."
"To by mohlo být," řekl císařpán. Svlíkl si rukavici s briliantkem a kývl malíkem na třetího maršálka, aby se někde po ohniváčovi poptal.
Maršálek psal listy, až se dověděl, že v Ráholci žije ohnivý muž, který by mohl obstarat ohňostroj pro císařpána.

A tak jednou navečer přijel od Vídně vůz celý ze železa, co se v něm vozí granáty. Na kozlíku sedí vedle kočího kaprál a drží na klíně režný pytlík. Za vozem se schovává ještě šest vojáků a každý nese pytel máčený v dunajské vodě.
Na kraji lesa Ráholce dal kaprál zastavit a vysypal z režného pytlíku na pařez kus síry. Potom se to všecko poschovávalo. Síra přivolá ohniváče, třeba by byl až za horou. Přiběhl, popadl síru a pustil se do ní jako do cukrkandlu.
V tu chvíli zatroubil kaprál alarm. Vojáci přiskočili a rovnou po ohniváčovi. Pleskali ho křížem pytli namáčenými v Dunaji, až ho docela udolali. Naložili ohniváče do železného vozu, kaprál ukázal na těch šest a na sebe a povídá:
"To bude od císařpána sedm metálů."
Kočí práskl do koní, ale jen mírně, aby jim ohniváč cestou do Vídně nechytil od průvanu plamenem.
Za chvíli tam přišel Rumcajs, vidí kousek síry, co ohniváč nedojedl, a povídá:
"Tohle tedy přifoukal ten vídeňský vítr."
Ale nestál, ostrým loupežnickým krokem se vrátil do jeskyně.
"Připrav nám všecko na cestu," povídá Mance.
"A až tam budeš mít hlad, řekni brót," povídá Cipískovi.
Vzal synka za ruku, do záprsí si strčil kus loupežnické placky a šli. Drželi se pořád proti vídeňskému větru.

Ráno spustily ve Vídni muziky, až se tašky sypaly ze střech.
Dopoledne si císařpán užíval narozenin mírně. Jen trochu mával rukou v rukavici s briliantkem, když mu lidi volali pod oknem. V poledne už byl netrpělivý. Sotva spolkl skřivánčí stehýnko a olízl prst, už volá:
"Kšvint, abych byl včas oblečený na tu podívanou s ohniváčem!"
Přiběhli tři komorníci a tři zbrojíři. Komorníci oblíkli císařpána nejdřív do měkkého. Zbrojíři na to pak šroubovali železné pláty. Navrch se přes to dal zlatý plech. Klobouk měl císařpán taky ze železa, jako do bitvy. To kdyby se ohniváč podpálil víc než je pro parádu. Koně dostal císařpán do železa zakutého. Sedl si na něj a vyjel zrovna včas, aby s večerem byl v zahradě.
Tam už bylo nachystáno. Hrabata a knížata už stojí mezi záhony, aby se podívali, jak se císařpán bude těšit s ohniváčem.
A taky tři maršálkové na koni. Ti aby všecko řídili. A tři korouhve dragounů se štoudvemi, aby ohniváče obháněli, kdyby chtěl někam, kam by neměl.

Ohniváč se choulí v železném voze.
Císařpán křikne:
"Už se milostivě koukám!"
První maršálek odrazí kličku a ohniváč vyběhl z železného vozu.
V tu chvíli tam došel taky Rumcajs s Cipískem. Postavili se stranou za trůn a Rumcajs povídá:
"Tuhle máš, Cipísku, pistol. A pořádně ji nabij trojím žaludem, jak jsem tě učil."
To už tři maršálkové sekli šavlí sem a tam. A dragouni začali na trávníku před císařpánem prohánět ohniváče. Nejdřív dostal zlost jen do růžova. Ale pak do jiskrna a vyváděl jako benátská rachejtle. Sypal jiskry a střílel petardy a šly od něho takové rány, že v celé Vídni zaléhalo.
Císařpán sedí na trůně, tleská do železných rukavic a volá:
"Á! Á!"
Když se ohniváč rozpálil do fialky, dragouni ho polili ze štoudve, aby se mírnil.
"Teď mu udělali nejhůř!" povídá Rumcajs. "Mohl by ustydnout a už se nevzpamatuje. Střel, Cipísku. A ať je to jednou za třikrát."
Cipísek namířil pistol nabitou třemi žaludy a střelil. Všem třem maršálkům to odrazilo kramflek s ostruhou. Jak to ucítily maršálské kobyly, začaly do hejsa. Kopyty to tam všecko rozehnaly.
Zůstal jen císařpán na trůně, jak byl těžký od železa a od zlata. Díval se, jak si Rumcajs s Cipískem vedou ohniváče zpátky do lesa Ráholce. Aby jim cestou neustydl, dali mu kus síry na zajedení.

Jak Rumcajs pomohl ohniváčovi z císařské vojny

Jednou si Cipísek hrál u potoka, zavedl vodu do jeskyně a Mance zvlhl všechen troud.
"Čím já teď budu podpalovat na ohništi?" starala se Manka.
Slyší to Rumcajs a povídá:
"Křísnu nehtem o nehet a bude ohně dost."
Jenže Manka byla i potom nepokojná.

"Kde je, Rumcajsi, psáno, že budeš doma zrovna v tu chvíli, když mi zhasne oheň?"
Třetí den nato vařila sedmināsobnou loupežnickou polívku. Pod takovou musí být ohně pořád aspoň na tři prsty vysoko. Jinak polívka uchřadne a musí se z hrnce vytloukat palicí.
Když měl po polívce přejít první var, Manka se vylekala:
"Janku na stojánku!"
Pod hrncem začalo skomírat, plamen už jen líně přechází nad popelem. A Rumcajs nikde, aby přikřesal. Když bylo nejhůř, strčil do jeskyně hlavu ohnivý muž a zasršel:
"Někde tu mají trápení s ohněm. To já poznám, protože mi trne."
"Dusí se mi plamen pod loupežnickou polívkou," povídá Manka.
Ohniváč už ani slovo, sehnal pod jazykem slinu a uplivl si na ohniště. Cipísek přihodil klestí, Manka pár polínek. Hned bylo ohně habaděj a přes polívku se hrne var.
"Děkuju ti za pomoc," řekla Manka. "A připomenu Rumcajsovi, aby pamatoval na oplátku."

Čtvrtý den potom šel Rumcajs s Cipískem po Ráholci a slyší od paseky křik.
"Podívej se tam, Cipísku, a přijď mi říct, co se to na pasece děje," povídá Rumcajs.
Za chvilku se Cipísek vrátil s vyřízením, že na dolní pasece nějaký od vojska dělá zle ohniváčovi. Rumcajs se tam rovnou rozběhl, a už to vidí.
Na pařezu sedí kaprál od jičínského regimentu s nějakým lejstrem v ruce. Před ním stojí ohnivý muž a přešlapuje z nohy na nohu, aby neublížil trávě a mravencům.
"Stůj pořádně v haptáku. A co je psáno v tom lejstru, to se taky stane!" křičí kaprál, až se kymácejí žaludy na dubech.
"A co je psáno v tom lejstru?" povídá Rumcajs, když došel.
"Tebe se to netýká," odsekl kaprál. "Ale tuhle ohniváčovi císařpán píše, že má hned odsloužit kapitulaci u jičínského regimentu."
"Trará!" zatroubil do dlaní Cipísek.
"A co tam bude dělat?" ptá se dál Rumcajs.
"Fajérverkra," přidupl už netrpělivě kaprál. "Bude podpalovat v kanónech."
"To není služba pro ohniváče," zavrtěl hlavou Rumcajs. "On nikdy nejde na rozkaz. On se vždycky rozpálí, jak ho samotného napadne."
"Na rozkaz už ho naučíme," skončil to kaprál a postrčil ohniváče k Jičínu: "Mašíren marš!"
"A co když ne?" povídá Rumcajs a chce ohniváče ochránit před kaprálem.
Jenže vtom Cipísek tiše písknl. Rumcajs se rozhlídne.
Z jedné strany paseky se lesknou píky, z druhé strany to třeská od nabíjení flint, na třetí straně ládujou kanóny a z té čtvrté hrozí na Rumcajse prstem sám obrst.
Na to se musí z páté strany, pomyslel si Rumcajs a zatočil s Cipískem zpátky do lesa.

Když přivedl ohniváče do kasáren na dvůr, dal kaprál zatroubit na kuchaře, aby ohniváče polil vodou. Vyrazila z něho pára, ale chytal jim znova. Teprve po sedmém kotli uhasl.
Kaprál hned na něho, aby docela neustydl:
"Lincum a rechcum!" Ohniváč se musel točit nalevo i napravo.
"A pak že nepůjde na rozkaz!" křikl kaprál, aby to slyšel Rumcajs až v Řáholci.
Dál kaprál poručil, aby ohniváče oblékli do mundúru. Dali mu jeden starší, kdyby se na ohniváčovi náhodou rozpálila jiskra. Nakonec dostal flintu, stejně už ožehlou ze tří bitek. Potom ho kaprál vyvedl na zadní dvůr a poručil:
"Aby sis zvykl v kasárnách, budeš chodit sem a tam a držet vartu."
Potom kaprál odešel do kanceláře napsat císařpánovi, že už je všecko v pořádku.
A ohniváč chodí, a hlavně kolem stavení z těžkého kamene, kde je na dveřích mříž. Jak tak chodí, najednou mu začne trnout.
To zrovna jakoby na oheň, pomyslí si a rozhlíží se, odkud by to mohlo být.
Došel ke dveřím a nakoukl mříží. Za mříží kamenná kobka. A plná je sudů s prachem, kulí a granátů, petard, pum a bumajzlí.
Jak se ohniváč díval na to všecko ohnivé zboží, přišla mu veliká lítost, že sám je uhaslý po sedmi kotlech vody. Zvedla se v něm hořkost a horká zlost. Pod jazykem mu vyplynula slina. A tak si uplivl okýnkem v mříži rovnou do magacínu.
Jenže ta slina byla ohnivá. Přihořívá pořád blíž k sudům.
Když to ohniváč uviděl, došel za kapralem a ohlásil mu:
"Melduju, že to tu všecko vyletí do povětří."
"Vidíš, jak pěkně umíš stát v haptáku," povídá se zalíbením kaprál, ale pak si všiml, co mu to ohniváč vlastně říká. Hned dal všemi trubači troubit alarm. Měl tenkrát s kasárnami vyletět i celý Jičín.

Tou dobou seděl Rumcajs s Cipískem na kraji lesa Řáholce a přemýšleli, jak vypáčit ohniváče z vojny. Od Jičína je slyšet troubení a Rumcajs povídá:
"Vylez si, Cipísku, na krajní dub a podívej se, co se to tam děje."
Cipísek byl nahoře dřív než veverčák. A volá:
"V kasárnách hoří v prachovém magacíně!"
V kostele u Jakuba zvoní městu poslední hodinku.
"Tady přestávají študyje," povídá Rumcajs a křikl na Cipíska: "Ať mi sem Manka honem pošle hrnec se zbytkem polívky!"
Cipísek to vzal k jeskyni nejrychlejší jelení cestičkou. Když přinesl hrnec, rozepnul si Rumcajs kordofánskou kazajku, aby měl volno v ramenech, a popadl ten hrnec a velikou rumcajsí silou chrstl polívku až do Jičína. Bliklo tam, zhaslo, a u Jakuba přestali bít na zvon.
A už taky je od kasáren slyšet, jak kaprál křičí na ohniváče:
"Raus!" To aby šel z vojny.

Jak Rumcajs a Cipísek rozfoukali v drakovi

Jednou šel Rumcajs po lese Řáholci a slyší, že někdo silně klopýtl o kořen. On to byl jičínský podučitel Očičko.
"Pročpak vláčíš ty své nešikovné nohy zrovna po lese?" povídá mu Rumcajs.
Podučitel Očičko si ometl kolena od mechu.
"Všecko je to, Rumcajsi, napsáno ve staré knize, co mi vyletěla z ruky a teď tu někde leží."
Rumcajs knihu našel a vrátil ji Očičkovi. Podučitel sedí na pařezu, knihu drží v klíně, a pořád se k ničemu nemá.
Nakonec řekl:
"Až si vzpomenu na stránku."
Nechal si proběhnout pod prsty pár listů a začal učeným hlasem jako ve škole:
"Proti téhle knize je nejstarší řáholecký dub zelený mládeneček. A je v ní napsaná divná věc."
"Co je to za věc?" řekl do vousů Rumcajs.
Očičko si chvíli ukazoval v latinských slovech.
"Je tu napsáno, že jednou pradávno letěl přes les Řáholec drak sedmihlávek. Klopýtnul pařátem o stromy a ztratil vejce. Vejce se někam zakutálelo a nikdo ho už nikdy neviděl."
"Není taky o co stát," pokýval hlavou Rumcajs.
Podučitel Očičko zdvihl prst.
"Jenže z každého dračího vejce se za devět set let vylíhne drak. A ten čas zrovna dochází."
"Kruciš," povídá Rumcajs.
Očičko si otřel prst o vestu a otočil v knize list.
"Na samém konci je napsáno, že drak z toho vejce způsobí velké trápení městu Jičínu."
"Už jsem slyšel dost," povídá Rumcajs. "A všecko je to pro starost."
Očičko sklapl knihu, nešikovnou podučitelskou nohou klopýtl o kořen a odešel do Jičína.
Rumcajs se vrátil do jeskyně. Nesl nízko bradu a Mance to neušlo.
"Co tě trápí, Rumcajsi?"
Rumcajs jí pověděl. Manka hned zavolala Cipíska.

"Dělej co dělej, vy dva musíte to vejce najít."

Hledali dračí vejce po celém Ráholci. Kde bylo třeba obrátit balvan, tam přiložil ruku Rumcajs. A kde sám neprošel, tam se protáhl Cipísek. Taky ptákům řekli, aby se dívali shora. I ještěřičkám a všelijakým serpentům, aby se porozhlídli pod zemí. Vejce ale leželo tak tajně, že o ně nikdo nemohl zavadit prstem ani okem.
Až sedmý den, když chodili horním cípem nejdál od jeskyně, zaslechli sekyru. Neozývá se ostře a pádně, spíš jako by někdo kutil v lese něco nekalého.
"Kdo to tu sekyrou kazí les?" křikl Rumcajs a rozběhli se tím směrem.
Na světlince div nevrazili do dědy Holíška. Děda stojí nad sekyrou zaťatou do pařezu a brada se mu třese leknutím.
"Fuj, Rumcajsi, to jsem se tě vylekal!"
Rumcajsovi bylo hanba takhle poplašit dědu. Vylámal sekyru z pařezu, podal ji Holíškovi a povídá:
"Živý strom bych ti neprominul. Ale o pařez přece nebude zle."
A aby se s dědou srovnal za leknutí, že mu pařez sám vyvrátí. Popadl ho velikou silou a zaviklal s ním, až bylo slyšet, jak se trhají kořeny. Pak chce pařez vyzvednout, ale povedlo se mu jen trochu ho povysadit.
Rumcajs si vydychl a dá se do toho podruhé. A zas tak, pařez trochu povolí, ale znova se vrátí do lože.
"Kruciš," povídá Rumcajs Cipískovi, "to zrovna jako by ho někdo zdola přidržoval."
Cipísek mu založil kamenem patu, Rumcajs se podíval proti nebi a zabral do třetice. Pařez se vyvalil. Pod ním mezi puklými skořápkami sedí mladý drak. Fouká si na paňáty, jak mu je Rumcajs silným tahem obolel.
"Přišli jsme v té poslední vteřince," povídá Rumcajs.
Děda Holíšek nesvedl víc než otčenášek, a tak Rumcajs zavolal na Cipíska, aby mu podal houžev, že to dráče sváže.
Jenže drak zraje rychleji než komár. Roztáhl blány a vyletěl nad les, jen zahřmělo.
"Kruciš," povídá Rumcajs. "Co jsem provedl, to jsem provedl."
Drak v povětří ještě chvíli rostl a pak se hnul, a rovnou nad město Jičín.

Tou dobou podučitel Očičko učil žáčky, jak se ze špejlků a papíru lepí drak. Přišlo mu přitom podívat se oknem k nebi, a on tam v povětří nad rynkem visí kapitálský drak.
Podučitel Očičko nejdřív žákům vysvětlil, že dračímu vejci došlo devět set let a od toho že to všecko je. Když poslal žáky zadem domů, přinesl si okuláry a metrmírky, okukoval draka, měřil ho a zapisoval si o něm do notesu. K tomu pořád repetýruje po latinsku:
"Ale něco je mi na tom drakovi divné."
Přemýšlel o tom, ale víc nevymyslel. Díval se a měřil dál.
To už lidi vybíhali na rynk. Starosta Humpál vyšel na radniční pavlač a úředně ohlásil:
"Nad město Jičín přiletěl drak."
A lidi dole na rynku:
"Ale co dál?"
Konšelé na radnici se radili, drak visel nad městem. Pořád ještě rostl, jako narůstá mrak. Jde od něho stín a padl na kašnu.
Starosta Humpál znova vyšel na pavlač a vyhlásil:
"Ať z té kašny nikdo nepije vodu."
Vrátil se mezi konšely a serbus za ním zavřel dveře.
Lidi na rynku volají:
"A co dál?"
To už od kasáren nahoru lipovou alejí hrála trumpeta. Za ní táhne vojsko s jenerálem vpředu.
Už se to hrne věžovou bránou na rynk. Jenerál se na nic neptal, hned dal postavit kanón.
Drak ještě narostl, je od něho stín přes půl rynku.
Kanonýři namířili, jenerál si strčil malíček do ucha a křikne rozkaz:
"Án fajér na toho draka!"
Koule vyjela z hlavně jako divoká. Jenže drak jen pootočil čtrnácti očima dolů pod sebe, hnul blánou a povyletěl o něco výš. Koule spadla zpátky na rynk.
Vidí to jenerál a křikne:
"Všecko curyk!"
Vrátil vojsko zpátky do kasáren. Potom už nevyšlo.
Drak pořád rostl. Stín od něho zalehl celý rynk. Když už na rynku nebyla ani světlinka, drak promluvil a měl hlas, jako když staré varhany hrajou pozpátku. Povídá:
"Až na věžové bráně uhodí sedmá, šlehnu plameny ze všech sedmi hub a zapálím město Jičín od předměstí k předměstí."
V Jičíně se udělalo ticho a všichni se jen dívají na hodiny.

Celou tu dobu stál podučitel Očičko u okna, okukoval draka okulárky a měřil ho metrmírkami a psal do notesu.
Vtom někdo pod oknem křikne:
"Jak je s drakem?"
Očičko odstrčil okulárek a zavolal dolů na ulici:
"Málem jsi mě spletl, Rumcajsi. Pojď nahoru a já to přepočítám."
Rumcajs vyběhl do schodů. Přišel sám, bez Cipíska, protože Manka řekla:

"Na dračí mládě Cipísek ještě stačil. Ale dračí holdegrón, toho bude, Rumcajsi, dost i na tebe."
Podučitel Očičko měří a počítá v notesu. Rumcajs se dívá na draka nad městem a pořád:
"Kdybych na něj aspoň dosáhl, já bych se s ním popadl i kdybych za to měl zaplatit."
Očičko sklapl okulárky, uložil metrmírky a povídá:
"Proč bys platil, Rumcajsi? Já už všecko vypočítal. To dračí vejce pod pařezem leželo ve vlhku. V drakovi se správně nepodpálilo. Když se na draka dost silně foukne, vyhoří v něm štof, a pak od něho dlouhý čas nechytne ani došek."

Hodiny na věžové bráně ukazovaly třetí čtvrt na sedmou hodinu a Rumcajs začal táhnout vzduch.
A bije sedmá, drak rozevřel všech sedm tlam a chystá se plivnout na město oheň.
Vtom proti němu Rumcajs foukl nejsilnějším rumcajsím dechem. V drakovi chytil všechen nevyhořelý štof najednou, a drak se od toho přepálil. Zčernal a odletěl, ale nikdo nevěděl kam.

Jak Rumcajs s Cipískem
zastřelili
bez pistole draka
Když uzrály kolem Jičína kaštany, Rumcajs povídá:
"Vykliď mi, Manko, vzadu v jeskyni sklípek. Půjdu střásat, aby bylo na zimu pro ňáholeckou zvěř."
Cipísek vždycky nejdřív osahal, jestli jsou kaštany dost zralé, a pak Rumcajs zatřásl stromem. Co spadlo, posbírali a nosili domů. Pod patou se jim pořád kutálel nějaký kaštan.
"Kdyby to nebylo pro hladovou zvěř, všecko bych to vymetla koštětem," říkala Manka.

Tou dobou se vracel forman Šejtroček od Liberce. Vezl tam náklad pluhů a kos a domů jel s prázdnou. Valach Žemlička jde mírně před vozem a Šejtroček už je spíš doma než na silnici. Myslí si:
Na dvoře mám jímku, ale přeteče, sotva trochu sprchne. Mít tak trám, tu jímku bych zahradil.
Kolesa ho zrovna nesla ke vsi Kbelnici, když vtom Šejtroček povídá už ne z myšlenek, ale z jistoty:
"Sakrament, já si ten trám přivolal!"
On tam v příkopu opravdu leží trám. Pořádný a očouzený, jakoby z ohořelých krovů.
"Takový je nejlepší," libuje si Šejtroček. "K přičmoudlému dřevu nemá voda moc."
Naložil trám na vůz a jede dál. Jen to mu bylo divné, že mírný valach Žemlička jako by si najednou čichl pepře. Frká, točí hlavou a táhne přes krok.
"Asi to bude od much a od žízně," povídá si Šejtroček.
A protože sám měl žízeň taky, stavil se v hospodě U města Hamburku. Zastrčil bič do toulečku, kola založil špalkem a volá:
"Natoč mi, hospodský, holbu."
Vůz s trámem nechal stát před hospodou a sám jde dovnitř.
Bylo rovné poledne, horko, a v ulicích ani na rynku není živáčka. Šejtroček poseděl na čtyři holby, aby mu nevrzala kola, zaplatil a rozloučil se.
Vyjde před hospodu, a jako by ho přibil. Valach tam je, vůz taky, ale trám ani na voze, ani pod ním. A taky nikde na dohled.
"Odkdy se u nás v Jičíně kradou staré trámy?" povídá Šejtroček a vykročil, aby se porozhlídl.
Prošel věžovou bránou na rynk. Zrovna uprostřed rynku přešlapuje zlostně starosta Humpál a křičí, až z radnice vybíhají konšelé:
"Kdo to sem dal, ať to hledí uklidit. Rynk je má pýcha a nenechám si ho znectít starým dřevem!"
Konšelé jen vrtí hlavou a stranou si šeptají:
"Kdo to sem mohl dát? Takový štamfál dřeva."
A už tam došel taky forman Šejtroček.
"To dřevo je moje, vezu ho až od Kbelnice," povídá. "Ale kdo se s ním harcoval od hospody na rynk, to bych sám rád věděl."
"Je tvoje, tak se taky postarej, aby od něho bylo na rynku čisto," rozhodl starosta a chce zpátky na radnici.
Jenže vtom konšel Folprecht povídá:
"To dřevo už neleží, kde bylo před chvílí!"
Zeptali se, jestli ho slunce neuhodilo do hlavy, nebo jestli nepřebral vína.
Ale za chvíli Folprecht zas povídá:
"Ted se dřevo hnulo znova!"
Viděli to všichni. A za chvilku uviděli víc. Z černého trámu se sesypal popel a oprýskal troud. Leží tu sedmihlavý drak. Hřbet má ještě ožehlý, jak se kdysi rozpálil ohněm nad dračí míru.
Vtom drak začne všemi sedmi hlavami točit po starostovi a po konšelech. Přišlo na ně z toho tredeé a utekli do podloubí. Jen starosta Humpál stačil ještě křiknout přes rameno:
"To jsi nám, Šejtročku, posloužil po formansku. Přivézt draka do Jičína!"
Drak si Šejtročka nevšímal. Pořád jen doráží k radnici. A bujný už je, jde z něho žár a hned zas led. Křikl, jako když zahraje sedm rezavých píšťal:
"Nejdřív si zajdu k Rumcajsovi, mám s ním dražší účet! A pak se vrátím zaplatit městu Jičínu drobnými!"
To křikl a čichá, kudy k Ňáholci.
Šejtroček nečekal. Rovnou k hospodě a na vůz. Mlaskl na valacha a žene ho na volné oprati k lesu Ňáholci. Mezi

stromy bylo úzko, Šejtroček ale nezkřivil ani zákolníček. U jeskyně křikl:

"Rumcajsi, jde na tě drak!"
Rumcajs vyšel a povídá:
"Od které strany?"
"Od Jičína," křikl Šejtroček.
"A ty mi tu nekřič," povídá zas Rumcajs. "Cipísek se zrovna budí a mohl by se křivě vylomit ze sna."
Šejtroček už se rozhlížel, kde by se vedle Rumcajse drakovi postavil s bičem v ruce. Jenže Rumcajs povídá do třetice:
"S bičem je v lese těsno. Zajeď s vozem na paseku a o draka už se postarám."
Ještě bylo slyšet, jak kola klopýtají o pařezy, a je tu drak. Sjel na bláně z povětří a horký je, až vadnou ratolesti.
Rumcajs nabral dech a fouká si přes prsa, aby se ochladil.
Drak rovnou křikl:
"Tak jsem tu na vizitu!"
"Jenže já nevím, čím tě u nás pohostíme," povídá Rumcajs.
"Já už si sousto vyberu!" a drak rozevřel všech sedm tlam a žene se po Rumcajsovi.
Rumcajs vidí, jak se v sedmi chřtánech sbíhají jiskry na horký oheň. Ustoupil o krůček a povídá:
"Nehrň se tolik. Vím pro tebe o lepší dobrotě."
Dal znamení a Manka s Cipískem začali snášet ze sklípku kaštany. Manka nosí po nůších, Cipísek přidává po klobouku a Rumcajs to všecko sype drakovi do horkých chřtánů. A protože ty kaštany byly letošní a dobře vyzrálé, je v každém síly jako v patroně. Udělalo to v drakovi takovou šarvátku, že ve chvíli byl od kaštanů naveskrz prostřílený. Nenašel by se na něm ani takový kousek zdravé kůže, aby jí bylo na rukavičku.
Když to vyřídil s drakem, povídá Rumcajs Cipískovi: "Dojdi na paseku za Šejtročkem. Ať jede do Jičína se vzkázáním, že draka už nemusejí čekat."

Jak Cipísek s Volšovečkem vytrestali lékárníka

Jednou seděl vodník Volšoveček na mělčině a pásl stádo kaprů. Nebyli to kapři, spíš kapříci, taková nedorostlá drobota. Plavali u dna od ničeho k ničemu a zobali řasu.
Vtom se zavlní voda. A když to utichlo, Volšoveček už se kaprů nedopočítal. Je jich ve stádě o šest míň.
"Vydra to nebyla, vydra bere rybu jinak," povídá Volšoveček a vyjel na hladinu jako mihule. A už to vidí.
V rákosinách se krčí jičínský lékárník Pulvr, vybírá z čeřenu kapříky a souká je do pytlíku.
"Nech toho!" křikl Volšoveček.
"A co bych nechal?" povídá Pulvr a přes jazyk mu přeskočila slina samou chutí na kapříky.
"Dám ti za ně zralou rybu," povídá mírně Volšoveček. "A dám ti třeba dvě, když tu drobotu vrátíš vodě."
"Nech si svou rybu a tu druhou taky," řekl Pulvr a zadrhl pytlík u hrdla. "Já nejraději ty malé." A hrne se z rákosin do sucha, až mu mlaští pod nohama.
Jenže to už Volšoveček projel Pulvrovi mezi patami a postavil se mu od břehu čelo proti čelu.
"Když nechceš po dobrém, tak to tedy po dobrém nebude!"
A Volšoveček chytil lékárníka za šos učeného černého kabátu a vodnickou silou ho páčí na hlubinu.
Lékárník Pulvr nebyl žádný urostlík, spíš droboučký jako pluška. Ale stojí, jako by byl rostlý ze skály. Pytlík s kapříky drží nad hlavou, aby Volšoveček nedosáhl.
Vodník Volšoveček na něho ze všech stran, posiluje se sedmi doušky vody, ale lékárníka ne a ne povysadit.
"Ty u sebe něco máš," povídá nakonec.
"Mám," zasmál se lékárník, jako když se v šupleti přesypou pilule, "a je to proti vodníkům." Uhodil se přes kapsu: "Tuhle mám bylinu netopinku." Uhodil se přes druhou: "A tady pudikamínek, co odhání vodu. Tak mám v každé kapse něcos aby ke mně vodník neměl moc. To je ta učená apatyka."
Když Pulvr dopověděl, flekl Volšovečka přes tlapku, vzal pytlík s kapříky a šel.
Tak bylo málem obden. Pulvr kazil kapříkům pastvu a odnášel je po půltuctů. Volšoveček už se proti netopince a pudikamínku nenamáhal. Tiše seděl na paličaté vrbě a soužil se.

Až tam jednou šel kolem Cipísek. Rumcajs ho poslal, protože se mu zdálo, že od rybníka dolů k loupežnické jeskyni přichází zarmoucená voda. To je taková, co se jí nechce do vlnek.
"Mám se tě zeptat, co a jak," povídá Cipísek Volšovečkovi.
A Volšoveček řekl Cipískovi všecko o Pulvrovi.
Cipísek tou dobou už měl v hlavě ostrý loupežnický rozum. Zamyslel se, přehodil z dlaně do dlaně oblázek a povídá:
"Večer mě tu čekej."
Hned ten večer si Volšoveček pořádně namočil šos, aby mu vydrželo na delší cestu, a vypravili se do Jičína. Když přišli na rynk, byla už noc bez měsíce. Volšoveček povídá:
"A co dál?"
"Všecko se uvidí," na to Cipísek. Ofoukal Volšovečkovi tlapky od vlhka, aby nepleskaly, a vede ho zadem k apatyce. Bylo tam pootevřené okno a za ním spal lékárník Pulvr. Košili má pro větší vážnost dlouhou až pod paty a na hlavě čepici, aby mu neofouklo lékárnickou učenost. Spal při kahánku, kdyby někdo potřebný zabouchal na apatyku.

Cipísek s Volšovečkem vklouzli oknem do světnice. A kolem Pulvrovy postele rovnou do apatyckého krámu. Tmy tam bylo dost, ale místy trochu svítilo od lahví s fosforusem.
"A co dál?" povídá starostlivě Volšoveček.
Cipísek se ještě trochu rozhlídl.
"Tuhle si vlez do džbírku s pijavicemi."
Stál tam v koutě džbírek, dopůl plný vody, a v něm se vinuly pijavice, co psal jičínským vašnostům felčar proti špatné krvi. Volšoveček džbírek obešel, ale dovnitř se mu moc nechtělo. Nakonec si povzdychl:
"No co, snad tam tu chvíli vyžiju." Vlezl si do džbírku a přikrčil se u dna.
Cipísek zas tiše zpátky kolem Pulvrovy postele a oknem ven na rynk. Zabouchal na apatycké dveře a zavolal:
"Kruciš, to je doba! Jičínskému starostovi se zle zaštorcovala krev!"
"To chce nejmíň septem hirúdinés!" vylomil se po latinsku ze sna lékárník Pulvr. A žene se do apatyckého krámu pro sedm pijavek. Žene se, až mu od kahánku uletěl plamínek.
Jenže sotva sáhl do džbírku pro pijavici, někdo u dna povídá:
"Rád kapry, rád?"
A Pulvra to popadlo za ruku, až si po latinsku přepočítal všecky kostičky.
"Kdo je to?" křikl a chce od džbírku, až si klopýtl o košili.
"Já!" povídá Volšoveček a sáhl si pro Pulvra takovou silou, až si lékárník přepočítal všecky kostičky po řecku.
Potom Volšoveček vykoukl ze džbírku, povolil a už jen mírně povídá:
"Tak vidíš. V košili tě přešla všecka učená apatyka. Tam nejsou kapsy ani na netopinku, ani na pudikamínek."
A Volšoveček stříkl Pulvrovi vodu do očí. Když si lékárník protřel oči, Cipísek s Volšovečkem už tam nebyli.
O lékárníku Pulvrovi se v Jičíně dodnes říká, že co byl živ, sotva spatřil rybí šupinu, musel brát prášky.

Jak Cipísek s Volšovečkem vytrestali Sládka

Jednou zas šla od lesního rybníčku potokem k loupežnické jeskyni zarmoucená voda, taková, co nezahraje vlnkou. Rumcajs ji promnul mezi prsty a povídá Cipískovi:
"Skoč nahoru k Volšovečkovi a poptej se, jaké zas má trápení."
Když tam Cipísek došel, zaťukal prutem na vodu, ale Volšoveček nad hladinu nevyplynul. Přivolalo to jen štiku Harnádli. Uhodila ocasem, až se přes hráz přelila vlna, a křikla na Cipíska:
"Volšoveček už třetí den není doma. A neklincej mi tu s vodou!"
Štika Harnádle odplula, odkud přišla, a Cipísek zas nevěděl nic. Až tam letí ráholecká poštovní sojka. Přebrala se v peříčkách, jestli nemá pro Cipíska novinu, a povídá:
"Mám tu pro tebe od Volšovečka vzkázání, že ho máš hledat u nové studánky na třetí pasece."
"Na třetí pasece nikdy přece studánka nebyla," povídá Cipísek, ale pro dobrou vůli se tam rozběhl.

Na třetí pasece se opravdu přes noc otevřela nová studánka. Modrá se v trávě jako nebeské očko a na dně přebírá pramínek zrna křemílkového písku.
Na kořenu nad studánkou sedí vodník Volšoveček. V ruce drží metlici a ošetřuje studánku od padlého jehličí a šiškových plušek, co nadrobí veverky.
Cipísek se na to chvíli díval a povídá:
"To je mi ale divné starání, aby vodník opatroval studánku."
Volšoveček se jen víc podmračil a odstrkuje ze studánky smítka. Cipísek si k němu přisedl na kořen a odstrkovali oba.
"Vodník má pod péčí všecku vodu," povídá Volšoveček.
"Jenže studánky opatrují studánkové víly," povídá Cipísek.
A tu si Volšoveček povzdychl:
"Jenže tahle studánka je sirotek. Když se ta studánka otevřela, dostal jsem o tom znamení spodní cestou. Rozjel jsem se k ní po pramenech, abych se s její vílou domluvil, jak a co. Ale studánka tu ležela docela nová a docela opuštěná."
"A kam se ta její víla poděla?" povídá Cipísek.
"Co já vím?" zabručel Volšoveček. "Už tři dny tu místo ní vybírám z vody cerepličky a nahoře mi zatím leží celý rybník bez dohledu." A Volšoveček dál odstrkoval smítka a už jen vzdychal: "Práce taková jedna nimravá."
Cipísek mu pomáhal. Nakonec povídá:
"Já se o té víle dovím."
Utrhl si lístek trávy a zavolal přes něj po sojčím. Znova přiletěla poštovní sojka, zalistuje v peříčkách a spustí jako po telegrafu:
"O té studánkové víle se ví, že za nic nemůže. On ji od studánky odvedl jičínský sládek Kule, aby mu opatrovala pivovarskou studni."
Cipísek už sojku nezdržoval. Řekl Volšovečkovi, aby se na cestu pořádně postříkal vodou ze studánky, a vyrazili rovnou k Jičínu.
V Jičíně zas po chladné cestičce rovnou do sklepů pod pivovarem, kde byla ta studně. Opatrování s ní bylo těžké, ale zápolí s tím jemná panenka. Přebírá vodu ve studni po pramíncích, aby pivo, co vařil sládek Kule, dobře douškovalo.
Kule sedí na tuplovaném sudu, protože jednoduchý by ho neunesl, a jen panence poroučí:
"Ted tu vodu trochu přihlaď pro starostenskou várku. A teď ji trochu načeř, a z toho si uvařím já."

Poroučí jemné panence a ona je od práce se silnými prameny celá polámaná; málem už ani dech nemá, aby si vzdychla po své studánce v lese Ŕáholci.
Tak sládek Kule poroučel a přesedal si na sudu, až dunělo. Sotva si všiml, že tam přišli Cipísek s Volšovečkem.
"Jsem tomu hromotlukovi sotva nad kolena," pošeptal Cipísek Volšovečkovi. "To bude těžké pořízení."
Vodník Volšoveček na to nic, jen se tulí do mokrého kouta, aby se mu násobila síla.
"Pusť tu panenku," povídá mírně Cipísek sládkovi. "Ona má svou studánku k starání."
"To mi tak jeden radí!" křikl sládek Kule, až ve sklepě zalehlo. "Nikdy jsem neměl vodu k pivu líp spasovanou, než to dokáže ta panenka!" A že vílu bude držet dole ve sklepích až nadosmrti jičínského pivovaru.
"A pustíš ji."
To promluvil vodník Volšoveček. A než měl sládek Kule čas odseknout slovem, skočil Volšoveček do pivovarské studně. Tam popadl do rukou prameny a otloukal je o sebe tak silně, až se kolem prášilo krůpějkami. Kam krůpějky dovanuly, byla ze všeho piva voda. Ve varném kotli, na spilkách i v ležácích - samá voda. A ve všech sudech jičínských hospod - samá voda. Starostovi Humpálovi se obrátilo pivo ve vodu rovnou v hubě. Uhodil holbou o prkno a povídá:
"Napište přísný list: Sládku Kule, protože ze vzácného chmelu a sladu vaříš sprostou vodu, za trest si své vařenice vypiješ sud."
Ten list, a ještě ani neoschl, donesli sládkovi rovnou do sklepů. Ze starostova rozhodnutí nebylo odvolání. Kule musel vypít čtyřvědemí sud pivovarské vody.
To už Cipísek s Volšovečkem dávno vyvedli vílu ze sklepů. A ona potom věrně sedala u studánky v lese Ŕáholci a odstrkovala smítka.

Jak se Cipísek a Volšoveček popadli se starostou Humpálem

Jednou v noci se Humpálka probudila a poslouchá, jak na párové posteli chrupe starosta Humpál.
"Zabírá jako katr," povídá si starostová. "To je do rána ještě daleko."
A Humpálka si navalila polštář pod ucho, aby si užila měkké poležení. Jenže vtom se Humpál divoce vylomil ze spánku a volá:
"Za takovou čepici ti zaplatím leda vejhostem z jarmarku!"
"Prosím tě, jaký ti to zas přišel sen?" povídá Humpálka.
Starosta se posadil na posteli.
"Ale kupoval jsem na jarmarku čepici. A jak mi ji kramář nasadil, píchlo mě v hlavě jako šídlem."
"To ti zas hlavou vrtá nějaká ouřední hloupost," zívla si Humpálka a urovnala polštář taky Humpálovi, aby si jeho starostenská hlava do rána dobře odpočinula.
Jenže sotva Humpál dolehl, vyletí znova:
"Z polštáře mi leze brk!"
Humpálka na to řekla, že hned zítra začne střádat peří na nové naditi polštáře.
Ale Humpálka byla taková hospodyně, že se jí po dvoře honilo sotva pár peříček od slepic. Vypravila se proto ráno na rynk, aby koupila hejno hus. Husy v ten čas dobře platily, a Humpálka se držela krejcaru jako kleštěmi.
Pohádala se s babkami u nůší a nakonec pyšně řekla: "Darmo není můj Humpál v Jičíně starosta. On si už bude vědět rady, kudy na levné husy." A zašla na radnici. Starosta Humpál si dlouho válel hlavu v dlaních, pak luskl prostředníkem o palec a rovnou dal vyhlásit paragraf:

CO NENÍ NA ZEMI, PATŘÍ STAROSTOVI.

Konšelé dali rozum dohromady a usnesli se:
"Co není na zemi, je v povětří. A co je v povětří, jako by ani nebylo. Ať si tedy starosta má ten svůj paragraf."
A na ten paragraf pak starosta Humpál nachytal hejno hus. Poslal zkrátka písaře a slouhu po husí pastvě. Písař měl řehtačku, a jak na ni zadrnčel a husy se zvedly, lapal je slouha z povětří. Přivedl husy na starostův dvůr a večer Humpál Humpálce povídá:
"Teď je pořádně chovej a včas podškubej, abych měl polštář jako obláčkový."
Jenže jaká byla Humpálka hospodyně, husy se jí týden loudaly po dvoře, a bez vody. Upopelené byly jako popelářky.
Proti vlastní ženě nemohl Humpál vydat paragraf. Proto jednou časně ráno, když ještě bylo vidět sotva na půl oje daleko, uřízl si starosta v lískách prut, a že ty husy sám vyplaví v rybníce.
Ke knížepanskému bylo blíž. Když tam ale Humpál přišel s husami, knížecí porybný Kotě zrovna sekal rákos.
"Třeba jsi starosta," povídá Kotě, "teď jsi u mě, Humpále, jen husopas. A jestli husy zaženeš do knížecí vody, hodím tě tam taky."
Humpálovi se nechtělo do mokra, motal se s husami po mezích, až mu zas starostenská hlava snesla nápad jako drahokámen.
Humpál šlehl prutem husy po kosinkách a žene je rovnou k rybníku v lese Ŕáholci.

V tu dobu Cipísek vyšel z loupežnické jeskyně, aby se umyl v potoce. Vidí Humpála s husami, nechal mytí a rozběhl se proti vodě k Volšovečkovi.

"Humpál ti vede husy na rybník."
Volšoveček uhodil dlaní do vody, až zazvonilo.
"To tak!"
Husy jsou pro vodníka veliké trápení. Nezavřou zobák celý den a vodníkovi z toho zdřevnatí hlava. Taky menší rybě jsou jen pro strach, když probírají zobákem vodu.
Aby měl proti Humpálovi větší slovo, posadil se Volšoveček do koruny paličaté vrby a sotva to od Jičína začalo kejhat, křikl:
"Vyhlašuji vodnické slovo proti husám v tomhle rybníce!"
Humpál si to ani nepustil do ucha. Žene husy pořád blíž. Bylo plno husího křiku a Volšovečkovi od něho začalo dřevnatět v hlavě.
"Vyhlašuji druhé vodnické slovo!" křikl znova Volšoveček.
Humpál došel až pod vrbu a povídá:
"Vyhlas si třeba sedmé, vasrmánku. A vylez si k tomu třeba až na věž. Všá, husy!"
Na to slovo sekl mezi husy lískovým prutem. Husy bily křídly, jako když střílí. A zvedl se takový husí křik, že z toho Volšovečkovi zdřevnatěla hlava docela.
"Už se mi hlavou neprovrtá ani jedna kloudná myšlenka," špitl dolů z vrby Cipískovi.
A starosta Humpál už se chystá vyhlásit paragraf, že rybník bude vždycky jen pro jeho husy.
V poslední vteřince skočil Cipísek k vrbě, zatřásl s ní a volá:
"Dokáže vůbec něco vodník s docela zdřevnatělou hlavou?"
Volšoveček si jen vzdychne:
"Moc ne. Třeba dýchnout do škeble perličku."
"To ne," řekl Cipísek.
"Nebo bez kosy posíct rákosí."
"To taky ne," řekl Cipísek.

"A už nic," vzdychne si jako z posledního Volšoveček.
A klepl se kloubkem do čela, div nesletěl z vrby. "A přece dokáže ještě něco!"
Na ta slova si Volšoveček vymáčkl ze šosu do dlaně trochu vody, přepustil ji přes jazyk a stříkl tou přepuštěnou vodou po husách. V tu chvíli jsou z hus žáby.
"To je to pravé," povídá Cipísek.
Starostovi Humpálovi spadla brada až na límec. Zahodil lískový prut, otočil se, až mu prasklo v kramfleku, a upaluje přes meze zpátky do Jičína.
Jenže Volšoveček za ním křikl:
"Co jsi přivedl, to si taky odveď!"
A všecky ty žáby, jako kmáni za jenerálem, rovnou za Humpálem. Neutekl jim, protože žáby jdou skokem.
Když to Humpál přivedl domů na dvůr, vyběhla Humpálka na rynk a křičí:
"Vyhlašuju paragraf, že největší vrták v Jičíně je můj Humpál!"

Jak Cipísek
s Volšovečkem rozdělili
slané a sladké
Jednou povídá Rumcajs Cipískovi:
"Musím přesadit pár doubků, co se rozběhly z lesa do pole. Ohlídej mi na tu chvíli cestu k Jičínu."
Cipísek se položil do houští a vartoval, aby neprošel nikdo, kdo by mohl být Jičínu ke škodě. Vtom přes křemeny zahromcovala kola a jede vůz. Vpředu jde kobylka, na šejtroku sedí komediant Kivíček a vzadu se veze káď vody.
"Nač to vezeš do Jičína, když tam mají na rynku vody plnou kašnu?" křikl z houští Cipísek.
Kivíček, od samého cestování zvyklý uctivosti k loupežníkům, povídá:
"Voda není největší znamenitost, co mám v té kádi." Zaťukal na obruč a z vody vyplula mořská panna. "Budu ji ukazovat v hospodě U města Hamburku," dopověděl Kivíček. A ještě zlostně Cipískovi pošeptal: "Chce si žít jen ve slané vodě, jako by sladká pro ni nebyla dost dobrá."
Mořská panna na to nic. Když se ale Kivíček doskřípal s vozem ke strouze, co běží od Volšovečkova rybníka k říčce Cidlině, najednou panna vykřikne:
"Ať je tedy po tvém!"
A než ji Kivíček stačil ukonejšit, pleskla sebou z kádě do strouhy a odplynula. Kivíček se za ní rozběhl, ale darmo si umáčel nohavice. Vrátil se na šejtrok a přivezl k hospodě U města Hamburku jen káď slané vody.
"Když nemáš nic lepšího, co bys Jičínu ukázal, nepustím tě ani do dvora," rozkřikl se na něho na přivítanou hospodský.
Kivíček vypáral ze šosu zlatku, co tam měl pro nejhorší.
"Tak mě aspoň vezmi jako hosta. A já už něco vymyslím."
"Vezmu tě za hosta až do výše té zlatky," řekl hospodský a už Kivíčkovi nehradil cestu.
Káď se slanou vodou složil Kivíček do kůlny, sedl si na kraj a celé dny přemýšlel, jak si do kádě opatřit nějakou znamenitost.

Když ze zlatky zbývalo už jen čtyřicet krejcarů, došel si Kivíček naproti k řezníkovi Lisému a vypůjčil si od něho hák.

Hák uvázal na postraněk a začal se ohlížet po nějaké vodě která by nebyla nikomu na dohled. Hodilo se mu až u Volšovečkova lesního rybníka. Kivíček se rozhlídl, napíchl na hák včerejší žemli a rovnou s tím do vody. Vyšlo mu, jak počítal.
Dole při dně rybníka seděl vodník Volšoveček. Mírně hnal dlaní vodu na jikry, aby se líp vykulil potěr. Vtom se mu mezi špičky bot uloží žemle.
"Rád bych věděl, co to tam nahoře je za točeného vrtáka. Předkládat rybě celou žemli jako starostové ke kafi!"
A Volšoveček sáhl po žemli, aby ji rozdrobil rybám na sousta. Jenže zavadil o hák.
"Alá!" křikl nahoře na břehu Kivíček a táhne za postraněk jako párem valachů.
Volšovečka to popadlo za kaťata a vyjel z rybníka jako hasičský forajtr. Neměl ani čas přidržet se vody. Smýklo to s ním Kivíčkovi rovnou do náruče.
"Glória, tohle bude něco do kádě!" zazpíval si Kivíček. Pro lepší jistotu poválel Volšovečka v suchých trávách a povídá si: "Jedno podívání bude za deset krejcarů." Srovnal si Volšovečka do pytle a vyrazil s ním po mezích k Jičínu.
Volšoveček byl ze všeho tak přestrašený, že ho přešla každá vodnická praktika. Choulil se v pytli a ze šosu mu cedilo, jak se v něm leknutím spustila všecka voda.
Kivíček došel do hospody U města Hamburku jako v tanci. Na hospodského v šenku křikl:
"Zítra už budu dobrý za deset zlatých!"
A pak přes dvůr do kůlny. Vyklopil Volšovečka z pytle rovnou do kádě.
Sotva ucítil vodník pod patami vodu, chce se rozepřít do všech stran a zle Kivíčkovi zahrát. Jenže ta voda byla slaná a chutnala jako svěcenka. Volšoveček se zahltil a rozkuckal se, v takové mohl sotva tence vyžít.

Tou dobou se Rumcajs podíval na vodu, co přichází od lesního rybníka k loupežnické jeskyni, a povídá:
"Kruciš, vždyť ta voda kornoutkuje napříč. To je s Volšovečkem zle. Cipísku, rovnou se tam vyprav."
Cipísek ale marně volal vodníka u čepu i u česel. Volšoveček nevyplynul. Až si Cipísek všiml mokré cestičky, jak se Volšovečkovi lilo ze šosu. Dovedla Cipíska až do Jičína k té kádi slané vody.
"Jsi tam?" zavolal.
Volšoveček zaťukal ode dna, ale slaboučce, jako z posledního dýchnutí.
"Pusť se dna!" volá znova Cipísek.
Volšoveček se pustil a vyplynul nahoru chabý jako komár. Jenže to už ho Cipísek kropil jadrnou sladkou vodou, co tam měl hospodský připravenou pro koně.
Když se ve Volšovečkovi zvedla bývalá síla, řekl:
"Není mi dobře v kamenném městě."
A tak se oba vrátili do lesa Ráholce. Tam už na ně čekala mořská panna, co odplynula strouhou komediantu Kivíčkovi. Sedí na břehu, máchá si v rybníce jen špičky palečků a vzdychá:
"Není mi tu dobře v zeleném lese. Voda je tu sladká jako cukřenka."
Cipísek se zamyslel a povídá:
"Mořské panně je dobře na slano, Volšovečkovi zas na sladko. A kdo tomu nerozumí jako komediant Kivíček, udělá ouvej oběma."
Potom poslali mořskou pannu po vodě do Jičína, aby si v kádi užila slaného.
A Volšoveček vjel rovnou do rybníka a polykal tuplované doušky, aby spláchl slané pod jazykem.
Taky komediant Kivíček dostal své. Když ho kobylka vezla kolem vody, pokaždé se zastavila. A vrostla všema čtyřma do země a pila, dokud se nenapočítalo do tří tisíc. To ji tak vždycky zavolala voda. A vodu navedl Volšoveček.

Jak Rumcajs zadupal patou loupežnické znamení

Jednou se zlomila lžíce, co si Manka přinesla věnem do loupežnické jeskyně. Rumcajs si zavolal Cipíska a přikázal mu:
"Skoč k vodníku Volšovečkovi aby mi poslal půl škeble. A já k ní přidělám borové držátko."
Cipísek došel k lesnímu rybníku a zamíchal prutem ve vodě. Na to znamení Volšoveček vždycky vycházel. Dnes ale rybník leží, jen vodoměrky se po něm honí od puškvorce k puškvorci. Cipísek se podíval ještě ke stavidlu, a pak rovnou domů.
"Volšoveček tam není a stavidlo je vytažené na čtvrtý kolík," vyřídil Rumcajsovi.
"Volšoveček je vodník šetrný a nenechal by vodu zbůhdarma utíkat," povídá Rumcajs a dostal starost.
A Manka hned:
"Aby ses tam, Rumcajsi, radši podíval sám."
Když tam Rumcajs dorazil, utíkala voda strouhou pořád dál. Rumcajs zarazil stavidlo a rozhlídne se kolem. V trávě vidí šlápoty. Poskakují kolem nich vrabci a zobou žmolečky mouky. Rumcajs se podíval, kam šlápoty míří špičkou, a povídá:
"Má v tom prsty dolní mlynář."
A hned se po strouze vydal do dolního mlýna. Už na míli je slyšet, jak se mlynář vzteká v mlýnici:
"Která nátura špicovaná mi to zavřela stavidlo!"
Rumcajs došel a ptá se:
"Kterépak to?"
Mlynář uhodil čepicí, až se z ní rozletělo mouky na půl pecnu chleba.
"To u lesního rybníka přece!"

Rumcajs se chvíli díval, jak ve složení dobíhá běhoun, a mírně povídá:
"To jsem byl já."
"Tak to stavidlo zas pěkně vytáhneš," řekl pyšně mlynář.
Rumcajs na to jakoby nic:
"Nejdřív bych musel vědět, kdo stavidlo zvedl o čtyři kolíky."
Mlynář se uhodil do náprsí u kazajky a zas vyletělo mouky na celý mazanec.
"Já."
Na kolo doběhla poslední voda a mlýn se zastavil docela. Do toho ticha Rumcajs povídá:
"A to nevíš, že v tenhle čas má mít voda klid? Kdo s ní zbytečně lomcuje, škodí všemu."
"Škodí neškodí," odsekl mlynář jako sekyrkou a rozběhl se po náhonu nahoru, aby stavidlo zas vytáhl o čtyři kolíky.
"Ptal ses prve Volšovečka?" zavolal za ním Rumcajs.
Mlynář neodpověděl. Jen udělal rukou znamení, aby si Rumcajs nechal ty své lesní rozumy.
Když už byl mlynář chvíli na cestě ke stavidlu, rozhlídl se Rumcajs po mlýnici. Vidí, že je tam na podlaze nakapáno jako ze šosu. Mokrá cestička míří ke schůdkům, co vedou dolů k moučným truhlám pod složeními.
"Je tam dole někdo?" zavolal Rumcajs.
A nic.
Rumcajs sešel po schodech a začne oťukávat moučné truhly. První nedala zvuk, je plná namleté mouky. Ale když Rumcajs zvedl víko u druhé, něco tam na dně sedí. Je to kopeček těsta a dýchá jako při kynutí.
"To je mi pořádně divné místo, aby tu člověk zadělával těsto," povídá Rumcajs. Strčil do těsta malík a vtom ho za něj něco popadne. "Pusť, Volšovečku, to jsem já," řekl Rumcajs a udělal vodníkovi v těstu aspoň vyhlídku. Ptát se na nic nemusel, Volšoveček spustil sám.
"To všecko mlynář. Chtěl víc vody na kolo, a já mu nedal. Chytil mě do lýkového provazu a vzal si vody, kolik chtěl. A pak rovnou se mnou do moučnice."
Na to slovo bouchnou dveře a padla přes ně závora.
"Teď vás tam mám oba," směje se mlynář, co se zrovna vrátil od stavidla. "A vody vždycky budu mít jen podle své vůle."
Rumcajs se ani neopřel proti dveřím, jen mírně povídá:
"Kdybych ti rozvalil silou mlýn, byla by ho škoda. A tak tu radši zůstanu lapený."
Mlynář vylepšil závoru ještě zámkem a šel. A spokojeně.
Jenže sotva se doskřípal po schodech nahoru, kývne Rumcajs na Volšovečka:
"Mlynář už své udělal. Teď zas chvilku já. A pak bude řada na tobě."
Dořekl a chvíli silně dupal patou loupežnická znamení.

Když se Rumcajs dlouho nevracel, povídá Manka ze starosti Cipískovi:
"Běž se opatrně podívat k stavidlu."
U stavidla nikdo. Vtom se ale začne trochu třást zem, po rybníku se rozehrála vlnka za vlnkou a čte se to jako loupežnické vzkázání:
"Cipísku, vytáhni stavidlo o celých devět kolíků. Ale kruciš, jen na chviličku!"
Cipísek zvedl stavidlo a z rybníka se vyvalila vlna. Vysoká je jako chalupa a hrne se rovnou k dolnímu mlýnu. Cipísek sotva stačil uskočit, jak se mu ošplíchlo okolo uší.

Když ta vlna doběhla k mlýnu, rozrazila se o zápraží. Díl jí stříkl až dolů do sklepů a k moučnicím.
"Teď jsi po řadě ty," povídá Rumcajs vodníkovi Volšovečkovi.
Všecko bylo snadné jako slabikář. Volšoveček si omočil prsty, udělal pár divných kejklíků - a zámek povolil a závora sama spadla.
Pak už vodník Volšoveček vodil vodu, kudy chtěl. Poslal ji všecku na kolo. A to mlýnské kolo se tolik roztočilo a pádilo, až vyhořelo v čepech.
Mlynář tam jen stál a tloukl čepicí, jak málem vyhořel od vody.
Když to všecko pořídili, zadupal Rumcajs znamení Cipískovi, aby přišel. A odnesli spolu Volšovečka jako raneček těsta do lesního rybníka. Tam ho potopili, aby ho ozobali kapři a on byl zas hladký, jak má vodník být.
Potom si Rumcajs otřel ruce o kalhoty, vysadil si Cipíska na rameno a zadupal Mance znamení, že už jdou.

Jak Cipísek s Volšovečkem vyhnali vydru Rafici

Jednou zahrála před jičínským zámkem na rynku trumpeta a kněžna křikla na lokaje Fricka:
"Podívej se, kdo to k nám zas jede."
Fricek chvíli četl v knížce, kde je napsáno, jak troubí která trumpeta v celém císařství. Potom povídá:
"Jede k nám rytíř Harcuba."
Než Fricek dořekl, stál už Harcuba ve dveřích.
"Rytíři, jak jste se tak rychle dostal do schodů?" usmála se na něho kněžna.
"Já při tom, kněžno, myslel na vás," klaní se Harcuba.
Kněžna řekla, že je její nejmilejší host, a aby mu dali stříbrný pokoj. Když Harcuba vyšel z komnaty, knížepán se

zamračí:
"Pozdravil mě ten člověk vůbec?"
A vtom už Harcuba znova stojí na prahu. Vysekl knížepánovi poklonu tak hlubokou, až mu z kapsy vypadl pětník.
"Knížepán mě asi přeslechl. Já ho pozdravil, ještě když kůň tloukl kopyty."
O rytíři Harcubovi se povídalo, že se ve všem vyzná, že dovede všecko navlíknout a ze všeho se vytočit.

K večeři byla ryba. Knížepán se pyšně díval na Harcubu přes mísu, protože to byla největší ryba z knížecích rybníků.
Harcuba strčí do ryby nožem a povídá:
"Smím poprosit o bochník chleba na dojedení?"
Knížepán se zle rozčilil, že je to neomalenost. A rytíř Harcuba strčí do ryby nožem z druhé strany a vytočil se:
"Pro rytířský rybník by ta ryba byla veliká až dost. V knížecím je jich jistě velekopa sedmkrát takových."
Vtom ale knížepán udělá obličej, jako by kousl na hořkou bobuli, a podřekl se:
"A není. Všecko jen samá drobota."
Kněžna ho pod stolem klofla zlatým kramflíčkem pod kotník a knížepán, aby se před rytířem vylepšil, začne lhát jako z partesu:
"V rybnících mám čisto jako v gláskostnu a ryby dávám krmit jadrně. Ale čaruje mi proti nim vodník Volšoveček."
"Unglaublich," diví se rytíř Harcuba; a že to není k uvěření. Potom se kněžny dovolil, aby směl zaklít, a začal kohoutit:
"Krajcdonrvetr, když je to tak, vymyslím na toho vasrmánka Volšovečka takovou věc, že ho čáry přejdou!"
Ale že se o tom nesmí nic pronést, že to musí zůstat tajemství. Dál se rytíř Harcuba ještě knížepána zeptal, jestli teče blízko nějaká říčka, a vypůjčil si od něho na každé druhé odpoledne lokaje Fricka.
Každý lichý den pak ti dva dojížděli v černém kočáře k říčce Cidlině. A pleskala tam voda a rytíř Harcuba někomu poroučel hned to, hned zas ono, jako na execírplace.
To lomcování s vodou se po pramínkách doneslo až k vodníku Volšovečkovi. Sedal tiše na dně rybníka, poslouchal a stěžoval si:
"Ať ty pramínky poslouchám po proudu nebo proti vodě, nejsem z toho moudrý."
Až tam jednou přišel Cipísek. Vidí na rybníce vyskakovat bubliny od vodnického přemýšlení. Hodil do rybníka křemílek, Volšoveček vyplynul, a Cipísek mu povídá:
"Někde se děje něco proti vodníkům, ale tak tajně, že si není jistý ani Rumcajs."
To Volšovečka poplašilo ještě víc.
"Už abych radši začal cvičit prchací rybičku," řekl a sáhl pro ni do kapsy.
Prchací rybička je taková rybička, kterou nic nedohoní. Vodník ji smí vypustit, jen když už má duši na krajíčku.
Rybička se cvičila v prchání na všecky strany a Cipísek tajně sedával v houští, aby taky pomohl, kdyby bylo potřeba.
Sedmý den přijel k rybníku černý kočár. Vystoupil z něho knížepán s kněžnou. Usadili se na hrázi. Kněžna si přistrčila k očím lorňónek, aby na tu podívanou líp viděla, a knížepán zamával kapesníkem.
Na to znamení vyskočil z druhých kočárových dvířek rytíř Harcuba s lokajem Frickem. Harcuba nese něco zabaleného do kabátu a má toho plnou náruč. Postavil se pod hráz, odstrčil lokaje Fricka, aby měl všecku zásluhu jen pro sebe, uklonil se knížepanstvu a povídá:
"Jsem rytíř Harcuba. Ale ať se mi říká Bác Huba, jestli v tu vteřinku nepojede vodník Volšoveček z rybníka!"
A na to slovo povolil náruč. Ze stočeného kabátu něco vyklouzlo a plesklo to sebou vztekle do vody.
Harcuba zas poklonku knížepanstvu:
"To je vydra Rafice, šest neděl cvičená na vodníky!"
Rafice zlostně překousla doušek vody a rovnou spodem po Volšovečkovi. Kdyby byl na dně nenadsedl, zaslechl by už jen slovo amen. A Rafice jede po Volšovečkovi horem.
"Drž ho!" křikl od hráze rytíř Harcuba.
Kněžna se pichlavě dívá lorňónkem.
"Drž ho, Rafice!" křikl po Harcubovi knížepán.
Jenže Volšoveček se přikrčil a vydra Rafice přejela. Převrhla se po ocase a žene se proti Volšovečkovi prostředkem. To bylo vodníku Volšovečkovi nejhůř.

Sotva stačil sáhnout do kapsy pro prchací rybičku. Přistrčil ji vydře k nosu a Rafice rovnou po ní, protože ryba vydře sládne, ale vodník je spíš přihořklý.
Pak už to šlo po krátkém špagátku. Prchací rybička vyvedla Rafici z rybníka do strouhy, Cipísek vyskočil z houští a přirazil stavidlo jako bránu.
"A teď si plav zpátky do Cidliny!" křikl ještě Rafici na cestu.
"Krajcdonrvetr!" zaklel rytíř Harcuba, a ani se nedovolil kněžny.
"Jedem domů," řekla kněžna knížepánovi. "A rytíř Bác Huba ať si jde pěšky."

Jak Cipísek
s Volšovečkem
darovali škebli

Jednou se lokaj Fricek díval ze zámecké věžičky po císařské silnici a omeldoval svému knížepanstvu:
"Od Sobotky přijíždí baron Holodárek s baronkou."
"Červeného koberce by bylo škoda," povídá knížepán. "Ten kus cesty od věžové brány k zámku ať postelou žitnou

slámou."
Kněžna kývla, že taková pocta Holodárkům postačí.
Když ale vjeli na rynk, vystrčila Holodarka hlavu z kočáru, aby se podívala, čím je uctili.
A hlasem stisklým jako od kolíčku povídá svému baronovi:
"Podestlali nám slámu jako ve stáji."
V tu chvíli si taky Holodarka řekla, že takovou poctu jičínskému panstvu peprně oplatí. A protože baronka Holodárková vždycky byla nedočkavá, začala slaměné podestlání oplácet, sotva si je jičínské panstvo odvedlo od kočáru do komnaty. Holodarka se usadila na vršíček kanapátka, vjede rukou do taštičky pro jemný kapesníček a roztřásá ho napravo i nalevo.
"Tutánšánté!" vzdychla si jičínská kněžna. Protože kapesníček byl nevídaně jemný. Když ho Holodarka upustí, lítá sám po komnatě jako na větříku.
Jičínská kněžna začala Holodarce kapesníček závidět tak horce, až se jí připalovaly na paruce kudrnky.
Holodarka chytila kapesníček do dlaně a povídá:
"Ten je opravdu z jiného štofu než ze žitné slámy."
Dořekla a ukázala špičku jazyka. To bylo znamení pro Holodárka, aby taky on přehodil trumfem jičínské panstvo. Vjel rukou do kapsy u kalhot a na dlani mu leží krabička. Když se na ni zaťuká, odskočí víčko a je tam připravený šňupec, jak si kdo přeje.
"Tuplovaný," poručil si Holodárek; a krabička mu odměřila zrovna na dvojí kýchnutí. Holodárek sklapl víčko knížepánovi před nosem, strčil krabičku zpátky do kapsy a povídá: "Šňupeček z takové tabatěrky, to je opravdu vzácnější koření než žitná sláma."
Potom se Holodárek podíval na svou baronku, a ona zas na něho, jak pěkně se jim povedlo jičínskému panstvu osladit slaměný koberec. Udělali poklonku a šli do komnatek pro hosty výš v patře.
Sotva Holodaři odešli, dupla jičínská kněžna zlatým kramflíčkem a křikla, že to tak nenechá. Knížepán pokýval hlavou:
"Jenže jak ty dva přeflekovat?"
"Takhle," řekla kněžna. Dala zavolat sedm bab zpod kopce Zebína a poručila jim: "Nasbíráte tisíc loket pavoučího předení a utkáte mi z něho šáteček tak delisijé, že Holodarka uvadne od závisti."
To už se roztočilo v hlavě taky knížepánovi. Zavolal si z Hradce tři šmukýře a naporučil jim:
"Najdete v rybníce škebli. A předěláte mi ji na tabatěrku, aby se v ní vždycky našel šňupec a ještě perla."
A už se to hrne, těch sedm bab a tři šmukýři. A rovnou k Volšovečkovu rybníku v lese Ráholci. Tam je v sítinách pavoučí předení nejjemnější a škeble mají po perličce.
Když se tam přihnali, křesal zrovna Cipísek jiskry z oblázků a vodník Volšoveček se díval. Baby rovnou začaly česat v sítí pavoučí předení a šmukýři přehazují lopatou dno, aby z něho vyzvedli škebli a nahamonili perličky. Volšoveček až proschnul od zlosti, když viděl takové hospodářství.
"Jaký rozum se vám to vrazil do hlavy?" křikl. "Takhle mi kazit rybník!"
"Je to knížecí rozum," řekli šmukýři a baby.
"A kde vezmou víly pavučinu na taneční hábky? A kde perličku, aby si přizdobily čelo? Já to tu všecko utopím!" křikl z největšího trápení Volšoveček.
Jenže to už si Cipísek přeříkal chytrou abecedu. Špitl Volšovečkovi do ucha:
"Nejlíp uděláš tak a tak. A potom takhle a takhle." Z vodníka Volšovečka spadla zlost jako šupina. Dal Cipískovi znamení, že si povede po jeho rozumu, a babám a šmukýřům povídá:
"Nač bych vás topil? Když se chce knížepánovi s kněžnou těch věcí, ať je tedy mají." A sám přiklonil babám sítiny, aby líp dosáhly; pak sáhl pod sebe ke dnu pro škebli, nadrobil do ní perel a podal to šmukýřům.

Na druhý den pozvala jičínská kněžna s knížepánem barona Holodárka s Holodarkou do zlaté komnaty. Tam jim řekla sladce jako po cukrkandlu:
"Ukážu vám šáteček ještě jemnější, než je ten baroncin."
"A šňupací tabatěrku ještě znamenitější, než je ta baronova," vjel kněžně do řeči knížepán.
Holodaři nevěřili ani slovo. A že radši odjedou po slaměném koberci, než by poslouchali takové řeči.
Jenže vtom jičínská kněžna sáhne k pasu pro šáteček. A ten šáteček byl utkaný tak jemně, že hned je k zahlídnutí a hned zas ne. Sotva na něj někdo pomyslí, už zas o něm neví.
"To je něco jiného než ten váš hadřík," povídá jičínská kněžna baronce, a Holodarka jí samou zlostí a závistí vjela do paruky. Tak si tam pročesávaly kudrny.
Knížepán na barona zas jinak. Přistrčil Holodárkovi pod nos škeblovou tabatěrku a povídá:
„Je libo?"
Tabatěrka se otevřela a baronovi se sám od sebe podal do nosu šňupec a do dlaně mu ukápla perla.
"To je něco jiného než ta vaše piksla," řekl pyšně knížepán a dal si taky podat šňupec a sklidil perlu.
Jenže vtom baronu Holodárkovi zaskočil tabák od závisti a jičínskému knížepánovi od pyšné radosti. Přišla na ně na oba taková kýchavice, že jim to křesalo čelem o čelo.
O prudkém česání kudrnek a křesání palic se ze zámku nevyneslo ani slovo. Ale už druhý den přijel k lesnímu rybníku kočár, otevřelo se okýnko a někdo z něho hodil do vody tabatěrku ze škeble a jemný šáteček.
"Kdo je v tom kočáře?" zavolal Cipísek. "Kdo je v tom kočáře?" zavolal Volšoveček. A nic. Jen okýnko klaplo.

Jak Rumcajs

s Cipískem uložili
obra Cumštajna
Jednou šli Rumcajs s Cipískem po kraji lesa Ráholce a dívali se, jestli některý dub nevyběhl do polí a nepřekáží oráčům. Vtom vedle nich uhodí kámen jako chalupa. Rozhlídli se, odkud to přišlo.
A stojí tam obr Cumštajn. Jednu nohu má v Knotkově pšenici a tu druhou až v Postlově žitě. Takové je to hrombidlo, že skřivánek mu doletí sotva k ramenům.
Rumcajs musel vysadit synka až do dubového vršku, aby Cipísek tak vysoko dokřikl:
"S tím kamením dej pozor, mohl bys nám prorazit klobouk!"
A obr Cumštajn na to jako hrom na horách:
"Ani pohrát bys mě nenechal!"
A pohazuje si ještě s třemi balvany.
Teď zas zdola zavolal Rumcajs:
"Trochu odpočinout by sis nechtěl?"
Cumštajn zahodil balvany až někam k Sobotce.
"Proč ne. Ale není kam si lehnout. Všude je tu rohatě."
Rumcajs mu ukázal na vojenský execírplac pod čeřovskou
strání. Cumštajn si lehl a ten execírplac ho byl plný. Když se obr takhle uloží k odpočinutí, bývá od něho pokoj nejmíň na sedmdesát let.

Jenže už třetího dne přiběhla k loupežnické jeskyni víla Andulka. Palečky má ošlehané od ostřic a paty okřesané od oblázků, tolik pospíchala. Zavolá do jeskyně:
"Je tam Rumcajs?"
Z jeskyně vyšla Manka s Cipískem.
"Rumcajs není doma. Šel sbírat po Ráholci vejce, co kukačky podstrčily do hnízda druhým ptákům. Ale až se vrátí, povím mu."
"To už bude pozdě," vzdychla si Andulka.
Mance je hned do starosti:
"Stalo se něco zlého?"
"Někdo vyhnal vodníku Česílkovi, co hospodaří na Knížeti, vodu z rybníka," řekla víla Andulka.
"Janku na stojánku, to není k uvěření!" diví se Manka.
A Andulka jí to vypočítala na prstech:
"Večer tam rybník ještě byl. A ráno po něm zbývala
už jen prázdná jáma. Při krajíčku seděl v blátě vodník Česílko."
"Asi mu voda utekla pod stavidlem," hádal Cipísek.
"Stavidlo bylo spuštěné jako sekyrka," řekla Andulka.
A Cipísek zas:
"Česílko přece musí vědět co a jak. Rybník mu nevyběhne z hrází sám."
Andulka na to:
"Jenže on spal. Neví nic. A teď tam sedí pod hrází a usychá od slunce."
"Tak to nechat nemůžeme." A Manka poslala Cipíska za Rumcajsem.
Cipísek se rozběhl stezníčky, kudy přelétají jen ptáci. Našel Rumcajse, jak sedí pod bukem se sedmi posbíranými kukaččími vejci v klobouku. Hned mu všecko vyřídil.
Rumcajs si chvíli koulel s vejci po dlani a potom povídá:
"Běž, Cipísku, zpátky a řekni víle Andulce, ať zatím roz-třásá nad Česílkem rosu. To ostatní už si beru na starost."
Postrkal si kukaččí vejce po kapsách kordofánské kazajky, aby jim bylo měkce, a vypravil se rovnou na execírplac pod čeřovskou strání.

Když Rumcajs došel, leží tam od kraje ke kraji execírplacu obr Cumštajn a tváří se, že má půlnoc. Oči na trojí klíč a nosem funí, až to ptákům bere jistotu z křídel.
"Netvař se," povídá Rumcajs. "Ty pod těmi zamknutými víčky stejně nespíš."
Cumštajn vyvalil oči jako kuláče.
"To jsi zase ty?"
Rumcajs kývl a povídá dál:
"Měl jsi ležet na execírplace. Ale ty jsi neležel."
"Ležel." A Cumštajn se uhodil do prsou takovou silou, až báby v Jičíně zapalovaly hromničky.
Rumcajs se uhodil do prsou taky, a tak silně, že to hromničkám sfouklo plamen.
"Vždyť jsem udělal sotva krok," zabručel Cumštajn.
"A zrovna tím krokem jsi vyšlápl Česílkovi rybník z louky," povídá Rumcajs. "A Česílko teď usychá pod hrází."
"Voda se mu zas vrátí," zabručel obr Cumštajn.
Jenže Rumcajsovi se to nechce věřit.
"Jak by se mohla vrátit, když jsi ji roztlápl na kapky a všecko se to rozstříklo na sedm rakouských mil kolem? Něco vezme říčka Cidlina, něco cizí rybníky."
"Já mu tu vodu zpátky nepovedu," zabručel Cumštajn.
Rumcajs se nehádal.

"Vstaň, ale opatrně," povídá. Podepřel Cumštajna ramenem, aby se nepřevážil. Z druhé strany se obr opřel o kopec Zebín a vstal. Rumcajs mu dál povídá: "Ted tu počkej tři chvíle. Pak udělej krok a sejdeme se u Česílkova rybníka."
Rumcajs byl u rybníka o chvilku dřív. Vidí, že vodník Česílko pod přeschlou hrází sotva dýchá. Nad ním stojí víla Andulka s povadlým listem šťovíku.
"Slunce už všecku rosu vypilo, Andulka nemá čím kropit," povídá Cipísek, co tam s nimi taky byl.
"Už je ve mně života pomálu," špitl Česílko, jako když se ozve suchý rákos.
"Bude zas dost," povídá Rumcajs a dívá se, jestli už od execírplacu nepřichází obr Cumštajn.
A vtom už Cumštajn dokročil k rybníku. Kolem se zatočilo vichrem, až to víle Andulce potrhalo závoje.
"Nestačí, že jsi ublížil Česílkovi?" povídá Rumcajs.
"Kdo je silný jako já, ten ani neví, kdy ublíží," zarámusil Cumštajn.
Vtom ale Rumcajs vyvrátil z meze starou švestku kadlátko, co byla samý trn. Cipísek si ulomil prut ze šípku, co rostl vedle.
"Teď se, Cumštajne, ukáže, jestli přivedeš Česílkovi vodu zpátky do rybníka, nebo ne!" povídá Rumcajs.
A uhodil trnitou švestkou Cumštajna zleva pod palec. Pro obra z toho bylo veliké šimrání. Div se nerozskočil smíchy a přešlápl o tři rakouské míle napravo. A těmi svými hromtlápami vymáčkl vodu, co už dávno vypila louka. Voda se sebrala do nitek a běží pramínkem do rybníka.
Vtom taky Cipísek žahl Cumštajna trnitým šípkem pod palec, teď zprava. Obr zadupal kolem sebe po ouhorech, vymáčkl z nich potůčky vody a všechno to běží do Česílkova rybníka.
Až Česílko povídá:
"Už dost, aby nepřeteklo." A vjel do vody, nasákl a ozdravěl do síly.
Víla Andulka si šla do luk pro trochu pavoučího předení, aby bylo čím vyspravit potrhané závoje.
Zbyli tam s Cumštajnem jen Rumcajs a Cipísek. Obr chvíli přešlapoval, pak udělal krok a uložil se zpátky na execírplac.
Rumcajs s Cipískem vzali sedm kukaččích vajec posbíraných po Řáholci a podložili mu je jako kvočně. Obr pro starost, aby si s Rumcajsem neudělal hůř, vyvedl z vajec sedm kukaček.
Aspoň po ten čas tiše poležel.

Jak Cipísek střelil pro sluníčkový prstýnek

Manka měla od Rumcajse prstýnek, co se s východem slunce rozsvěcel. Když sluníčko zapadlo, zhasl a byl obyčejný.
"Dokud, Manko, nosíš ten prstýnek, vím, že mě máš ráda," říkával Rumcajs. "Ale kdybych tě někdy potkal bez něho, odešel bych do světa."
O tom sluníčkovém prstýnku se dověděli jičínský knížepán s kněžnou. Kněžna se posadila do zlaté židle a chvíli přemýšlela černé myšlenky. Pak povídá knížepánovi:
"Mon šér, už vím, kudy na Rumcajse. Dojdu do lesa Řáholce a ten prstýnek Mance vezmu."
Hned si zavolala komornou, aby jí přes knížecí šaty oblíkla zástěru. A než se vypravila, ještě knížepánovi řekla:
"Až zamávám cípem od zástěry, rychle mi pošlete na kraj Řáholce kočár."
Knížepán ustanovil lokaje Fricka, aby se díval k lesu, a kněžna šla.

Zrovna toho dne si Rumcajs zavolal Cipíska a povídá:
"Už je v tobě, Cipísku, tolik loupežnické dovednosti, že ti půjčím pistol. Ale dobře miř a vystřel jen spravedlivou ránu."
Cipísek se podíval, jestli je pistol dobře nabitá tvrdým žaludem, a zastrčil si ji za opasek. Potom chodil křížem krážem po Řáholci a díval se, jestli se tam neděje něco nespravedlivého. Najednou zaslechne tenoučký hlásek:
"Nevíš, kde je napravo a kde nalevo?"
Ozývá se to z houští trávy. Cipísek tam opatrně sáhne, a on to byl motýl paví očko. Motá se mezi stébly a neví kudy kam.
"Copak je s tebou?" povídá Cipísek.
"Ale šla tudy po cestě nějaká ženská," řekl motýl. "A ohnala se po mně cípem zástěry, až se mi přeložila tykadla křížem. Teď nevím, kde je napravo a kde nalevo."
Cipísek tykadla narovnal, aby zas byla, jak mají být, a motýl paví očko povídá:
"Až budeš potřebovat, tak já přijdu."
Potom odletěl k diviznám.

Zatím už se kněžna v zástěře točila kolem jeskyně a přemýšlela, jak Mance nejlíp sebrat sluníčkový prstýnek.
Manka ji zahlídla, ale myslí si, že to jde kolem nějaká chalupnice. Válí dál těsto na loupežnické placky. Jak se těsto táhlo, uvízl kousek v jemných očkách prstýnku, pleteného ze slunečních paprsků. Manka prstýnek umyla ve studánce a položila na kámen, aby ho vítr ofoukal. Sama odešla do jeskyně sázet placky do horkého popela.
Na to kněžna čekala. Udělala krok z houští, popadla prstýnek a pustila si ho do kapsy u zástěry. A rozběhla se rovnou na kraj lesa.
Tam ji zahlídl Cipísek. Podíval se dvakrát a myslí si:
"Zástěru má ta ženská jako chalupnice, ale u střevíčků jako by měla zlaté kramflíčky."
Než se Cipísek mohl podívat potřetí, zamávala ta ženská cípem zástěry. Ve chvilce se přihrnul kočár, ženská do něho skočila a kočár ujíždí k Jičínu.

"Aby tak to byla ta, co pavímu očku přehodila tykadla," povídá si Cipísek. Namířil za kočárem pistolí, ale zas ji vrátil za opasek. A že se podívá, jak je doma v jeskyni.
Měl tam ještě dobrý kus cesty, když vtom zaslechne, jak Manka kdekoho svolává, aby jí pomohl hledat prstýnek. A málem pláče:
"Že ona to udělala ta v zástěře!"
Cipísek na víc nečekal. Natáhl kohoutek u pistole a rozběhl se k Jičínu cestou, kudy jel kočár. Bystře se dívá, kde kola rozmačkala hroudy v úvoze a jak potom železně škrtala po císařské silnici.

V jičínském zámku už se knížepán s kněžnou těšili ze sluníčkového prstýnku. Knížepán si přehodil prstýnek na dlani a povídá:
"Konečně bude od Rumcajse pokoj. Odejde ten infám loupežník od Manky a ztratí se ve světě jako kámen v kamení."
Potom knížepán vyhlížel z okna, kam by sluníčkový prstýnek uklidil, aby se už nikdy nenašel. A kývl prstem dolů na rynk. Přiběhl rychtář Fištula a knížepán mu pošeptal do ucha:
"Ten prstýnek vysadíš na samou špičičku věžové brány. Tak na něj už nikdo nikdy nedosáhne."
Rychtář kývl, že rozumí. A aniž se o tom kde něco řeklo nebo poznamenalo, navlíkl prstýnek na špičku věže. Dole u dveří postavil stráž.

Když Cipísek došel k Jičínu, nevěděl co dál. Železné škrtání od kol na tom místě přestalo. Kněžna dala chytře zastavit a dál šla pěšky. Cipísek zavřel oči, aby si všecko rozmyslel.
A vtom mu shora povídá sluníčko:
"To jsem já. A co jsem jednou dalo, o to se musím vždycky postarat. Ukážu ti, Cipísku, co chceš vědět."
Cipísek vidí věžovou bránu a na samé špičce se blýská prstýnek, rozsvícený od sluníčka.
"Teď už vím jak dál," řekl Cipísek a namířil na prstýnek pistol, nabitou tvrdým žaludem.
Jenže vtom ho ze zámeckého okna zahlídli knížepán s kněžnou.
"Mon šér, hned střelte šús po Cipískovi, co tamhle míří na prstýnek," řekla kněžna.
Knížepán si křikl o flintu a střelil, až to Cipískovi odrazilo mušku z pistole.
"Bez mušky netrefí ani tu bránu," zasmála se po francouzsku nosem kněžna.
Cipísek stojí a neví si rady. Když už bylo nejhůř, pohladí ho něco jemným křídlem na čele. A on to motýl paví očko.
Udělal ve vzduchu virblík a pak se usadil Cipískovi na konec pistole.
"Proč by motýl neměl umět, co dokáže muška?" povídá. "Namiř si, Cipísku, mezi tykadly rovnou na prstýnek."
Cipísek si namířil, střelil, z pistole šlehlo tvrdým žaludem a srazilo to prstýnek z věže dolů na rynk. Padl na dláždění, až to zazvonilo, a odskočil Cipískovi rovnou do dlaně.
Knížepán s kněžnou jen přirazili okno.
"Taková rána," povídá Cipísek. "To oni v sobě chtějí zastřelit zlost."

Jak Rumcajs
s Cipískem vystřelili
rachejtli

Jednou byl Rumcajs s Cipískem u puškaře Halíře pro prach do pistole. Přišel tam taky jičínský knížepán s kněžnou.
Kněžna dupla kramflíčkem a poručila:
"Halíři, prodáš mi rachejtli. A knížepán mi ji vystřelí pro plezír."
Jenže puškař Halíř povídá:
"Kdyby kněžna chtěla vrabčí broky nebo medvědí kuli, to bych měl. Ale rachejtle se u mě nenajde."
Kněžna dupla druhým kramflíčkem a otočí se rovnou na Rumcajse.
"Tak tu rachejtli udělá Rumcajs."
Rumcajs uhodil pěstí o plechový pult.
"A to ne."
Vtom ale Cipísek zatahá Rumcajse dole za kazajku a mrkne na něho znamení nejdřív levým a pak pravým okem.
"A proč bych tu rachejtli neudělal?" povídá Rumcajs.
Potom si poručil sedmadvacet lotů dvakrát přesouženého prachu, k tomu sedm bumajzlí, šest petard a pět mordeblí.
Knížepán za to musel dát přes půl dukátu. A ještě se smluvili, že se rachejtle kněžně pro plezír vystřelí z věžové brány.
Knížepán odešel s kněžnou do zámku a Rumcajs s Cipískem do lesa Řáholce sestavit tu rachejtli.
Když Manka viděla, jaké jí to přinesli domů hromobití, povídá:
"Čí je zas tohle rozum?"
"Čí by byl, knížepanský," řekl Rumcajs.
Potom vzkázal po celém Řáholci, aby se ze zvěře a ptáků nikdo nevylekal, kdyby se udělala strašná rána. A začal rachejtli nabíjet. Nejdřív prach, potom bumajzle, pak petardy a nakonec mordeble. Nabil a řekl:
"Už to chce jen přidělat špejlek. To už můžeš, Cipísku, sám."
Rachejtle to byla výtečná. Když se k ní dalo ucho, trochu v ní hřmělo.

Večer si vyšla kněžna s knížepánem na rynk a dívají se nahoru na věžovou bránu.
"To jsem zvědavá, jestli mě ta rachejtle aspoň trošičku rozveselí," vzdychla si kněžna.
A na věži škrtl Rumcajs nehtem o nehet a podpálil v rachejtli. Zafučela jako divoká a už se nese.

Kněžna zatleskala, ale knížepán se spíš vylekal.
"Sapristi," povídá, "v té rachejtli asi něco přeskočilo. Vždyť ona se nese rovnou dolů!"
A to bylo tím, že Cipísek přidělal špejlek obráceně.
Rachejtle pořád níž a níž. Vyhlídla si knížepána a rovnou na něho. Hnala ho hoplárum třikrát kolem rynku. Když se jí schoval pod podloubí, i tam si ho našla. Hází po něm bu-majzlemi, střílí mu pod paty petardy, a ohnivé mordeble vystrašily knížepána tolik, až troubil trárá, aby přijeli hasiči.
Kněžna vesele tleská do rukavic a volá:
"Ó kel plezír! Bravó rachejtle!"
A smála se, až se jí sesypala paruka.
Díval se na to celý Jičín. Na kněžnu bez paruky a na knížepána očouzeného od rachejtle.
Nahoře na věžové bráně povídá Rumcajs:
"Někdy stačí jen otočit špejlek."

Jak Cipísek
a Volšoveček pomáhali
Rumcajsovi s vojnou
Jednou jičínský knížepán zadupal, až se v kredenci převrhla konvička.
"Co vás tak rozzlobilo, mon šér?" povídá kněžna.
Knížepán zrudl jako krocaní podvěšení.
"Zlobí mě, že se v lese Ráholci neuznává můj majestát. A to všecko ti dva, Rumcajs s Cipískem."
Kněžna stiskla nehet k nehtu.
"Ptal jste se na radu rychtáře?"
"Líčil na ně už sedmkrát, a vždycky mu otočili léčku," mávl rukou knížepán, až se mu krajka ošlehla kolem kotníků. A že mu s tím neporadil ani jenerál, ani maršálek.
"A co císařpán ve Vídni?" řekla kněžna.
"Po dvakrát už nevyšlo ani císařpánovi," mávl rukou knížepán.
"Do třetice si císařpán doloží, když po dvakrát byl lidem kvůli Rumcajsovi pro plezír," řekla kněžna.
"Jste má chytrá lištička!" A knížepán si hned poslal pro písaře.
Knížepán předříkával a písař psal:

Protože mě loupežník Rumcajs a jeho synek Cipísek pořád infám sužují a stojím tu bez rady, ať císařpán sám milostivě rozhodne, jak na ně.

Potom namazali kola u kočáru a lokaj Fricek se vypravil s psaním do Vídně.

Když císařpán uviděl psaní s třemi pečetěmi, řekl, aby šli všichni pryč, že si to radši přečte sám. Když dočetl, zapnul si knoflíky u kabátu a vyhlásil:
"Krucityrkn, v Jičíně pořád ještě vládnou ty loupežnické pořádky, a to je proti mé císařské reguli. Zbubnujte dvanáct kumpanií vojska a osedlejte mi koně, já se tam vypravím."
Ráno mu stálo pod oknem dvanáct kumpanií vojska a bílý kůň. Císařpán si vylezl do sedla, zeptal se, kudy k Jičínu, a švihl šavlí:
"Mašíren marš!"
Za městem přesedl do kočáru, ale těch dvanáct kumpanií šlo pořád za ním.

V Ráholci se ještě nedoslechli o císařském tažení. Manka hospodaří v jeskyni a Rumcajs se pokojně dívá, jak se mu z vousů rojí lesní včely. Cipísek s Volšovečkem počítají pod rybničním břehem raky, aby měl Volšoveček pořádek v hospodářství.
"Jsou s nimi jen starosti," postěžoval si Volšoveček, protože raci se musejí počítat pozpátku.
Taky Cipísek se mračil, že nikdy neví, jak se vyznat v obrácených račích počtech.
Rumcajs, aby nepoplašil včely, na to tiše povídá:
"I když jde něco rubem rub, kdoví k čemu to může být dobré."
A vtom tam přiletěla poštovní sojka. Blýská modrým pírkem jako na poplach a volá:
"Už jsou jen míli od Jičína! Je to dvanáct kumpanií vojska a vpředu jede sám císařpán!"
V Jičíně se císařpán ani nezastavil, jen křikl na knížepána do okna:
"Kudy na Ráholec?"
Knížepán mu ukázal. A už k polednímu stisklo dvanáct kumpanií les Ráholec jako do louskáčku.
"Kruciš," povídá Rumcajs, "tenhle křemínek bude těžko k překousnutí."

Odpoledne dal císařpán kolem Ráholce troubit pro strach. A rozkázal, aby se troubilo až do zítřka. Pak vojsko půjde útokem.
"Kruciš," povídá Rumcajs, "jestli dopustíme císařpánovu vůli, lapí nás jako králíky."
Naporučil Cipískovi s Volšovečkem, aby se dívali, co bude dál s vojskem. Sám odešel do jeskyně a povídá Mance:
"Posbírej všecky hábky, co tu kde visí, a ušij z toho pro Cipíska vojenské šaty. Ale musí to být šatičky císařpánovi pro

závist."
Manka šaty ušila a Cipísek si je oblíkl. Ty šaty byly tak pěkné, že to každému zvedalo ruku k čepici.
"A teď vyjdeš z lesa a budeš se procházet císařpánovi rovnou na očích," naporučil dál Rumcajs.
Cipísek to udělal, císařpán po něm blýskne očima a povídá si:
"To aby mi trůn ujel pod zadkem, ten loupežníček je jako vytrakslovaný!" A blýskl očima po svých kumpaniích a zdá se mu, že je to hromada otrhánků.
Hned dal krejčím v Jičíně vyřídit přísný vzkaz, že přes noc musejí ušít glanc šaty pro ty jeho kumpanie. Krejčí se chytili za hlavu, že se to nedá stačit. Císařpán jim poslal nový vzkaz:
"Jestli to nestihnete, nebudete se po ránu mít už za co chytit."

Když se to dověděl Rumcajs, povídá Volšovečkovi:
"Teď je pravý čas. Vyveď z rybníka všecky raky a nabídni je jičínským krejčím za střihače."
Volšoveček zapískal obráceným dechem račí znamení, a raci ven z vody a rovnou za ním. Volšoveček je provedl škvírou mezi kumpaniemi a v Jičíně je roznesl po krejčích.
"Glória tobě, Volšovečku," oddychli si krejčí. "S takovou pomocí si zachováme hlavu mezi rameny."
Raci stříhali, krejčí šili. Ráno to odnesli císařpánovi a on si jen mlaskl:
"Manifik."
A dal své kumpanie vymustrovat těmi novými šaty. Sotva si poslední voják z dvanácté kumpanie dopnul poslední knoflík, poručil císařpán zvlášť silně zatroubit.
"Kruciš," povídá na kraji Ráholce Rumcajs, "teď císařpán požene na hurá."
Manka maličko zbledla a strčila Cipíska za širokou sukni. Volšoveček se ohlídl po rybníce.
"Musíte se svěřit mému loupežnickému rozumu," povídá mírně Rumcajs.
A císařpán zamává praporem a křikne:
"Forverc! Ánaván! A rovnou na ty loupežníky!"
Kumpanie vykročí, an cvaj, an cvaj, ale vtom se vojákům nohy divně zkřížkovaly. Místo forverc, všecko curyk. Upaluje to dozadu, patami napřed. To jak vojáci měli šaty stříhané pozpátku po račím.
Císařpán se chvíli díval, pak uplivl císařpanskou slinu a šel taky. Cestou přes jičínský rynk křikl knížepánovi do okna:
"Nkryticurk!"
Ono už mu taky zadrhávalo do račího.